

กิเลสพึงกระจาย

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

เทศน์บนศาลา วันที่ ๒๖ มิถุนายน ๒๕๕๗

ณ. วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ตั้งใจฟังธรรมะ ฟังธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราเป็นสาวกสาวกนะ ผู้ได้ยินได้ฟัง ได้ยินได้ฟังแล้วนะ เราเอามาเป็นคติเป็นแบบอย่าง เป็นแบบอย่างเพื่อดำรงชีวิต เพื่อตัดให้ชีวิตของเราเข้าสู่สังขารมุตตม สู่สังขารมุตตมนะ ทั้งๆ ที่เรามิเห็นไหม เรามีสิทธิ เรามีความสามารถที่เราจะประพฤติปฏิบัติถึงที่สุดแห่งทุกข์ได้ เพราะเรามีหัวใจ

หัวใจมันทุกข์ๆ ยากๆ ทุกคนไม่กล้าคิด ไม่กล้าพิจารณาว่าเราจะพ้นจากทุกข์ๆ เพราะเห็นว่า คำว่า “นิพพาน” มันพ้นจากทุกข์มันสุดเอี่ยม คำว่า “สุดเอี่ยม” นะ เราคิดถึงว่าสิ่งที่เราจะกระทำ เรากระทำอย่างไร ถ้าเราทำตามความจริงของเรา เราทำตามความจริงของเรานะ เรามีสังขาร เรามีความเชื่อของเรา เราตั้งมุ่งมั่นชีวิตของเราให้ถึงที่สุดแห่งทุกข์ ถ้าถึงที่สุดแห่งทุกข์ เราตั้งเป้าหมายแล้วเราจะประพฤติปฏิบัติ

แต่ทางโลกเขา เขาเป็นฆราวาส เขาต้องทำมาหากิน เขาต้องดำรงชีวิต แล้วเวลาจิตใจของคนถ้ามันมั่นคง มันทำอะไรมันก็มีจุดยืน แล้วพยายามชวนชวนให้ถึงเป้าหมายของเราให้ได้ แต่เวลาเป้าหมายชีวิต ชีวิตมันยาวไกลไกล น้ำหยดลงหินทุกวันหินมันยังกร่อน หินมันยังกร่อน เพราะอะไร เพราะความกระทำชั่วอยู่อย่างนั้น เห็นไหม ความกัดกร่อนของน้ำที่มันกัดกร่อนหินจนกัดกร่อนได้

ชีวิตเราก็เหมือนกัน เวลาผ่านวันผ่านคืนไป วันคืนเดือนปีล่องไป ชีวิตเวลามันท้อแท้ มันท้อแท้ มันอ่อนแอ มันไม่เอาจริงเอาจังงัง ถ้าเอาจริงเอาจังงัง เราทำของเราอยู่อย่างนั้น เรามั่นคงของเราเพื่อการประพฤติปฏิบัติเราให้มันมีความจริงขึ้นมา

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสร้างนะ เวลาสร้างบุญญาธิการมา เห็นไหม ๔ อสงไขย ๔ อสงไขย ๑๖ อสงไขย คำว่า “อสงไขยๆ” เวลาเราเห็นใจ เราอ่านพุทธประวัติ เราเห็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่มีฤทธิ์มีเดชมีอำนาจวาสนาบารมี เราก็อยากเป็นแบบนั้น เรา

มีความปรารถนากันว่าเราอยากเกิดมาพบพระศรีอาริย์ พระศรีอริยมเตไตรย เพราะอะไร

เพราะท่านสร้างบารมีมามาก เวลาหรือสัตว์ชนสัตว์มันจะมีความสะดวกสบาย คำว่า “สะดวกสบาย” แล้วพระศรีอริยมเตไตรย ๑๖ อสงไขย ความสร้างบุญกุศลมาขนาดนั้น คนสร้างบุญกุศลมาขนาดนั้น เราก็ต้องสร้างเหมือนกันไง มันจะยากจะง่ายมันก็อยู่ที่ผู้สร้างมาๆ การสร้างมา สร้างอำนาจวาสนามา มันมองสิ่งใด มันคัดแยกสิ่งใด มันเข้าแต่สิ่งที่ดีงามทั้งนั้น มันจะไม่ทำให้ชีวิตนี้เหลวไหล

ชีวิตนี้เหลวไหลไปกับโลกเขา แต่ทางโลกเขานะ เขาบอก สิ่งที่ทำหน้าที่การงานของเขา สิ่งนั้นเป็นหน้าที่การงานของเขา นั่นเป็นสัมมาอาชีพะ นั่นความถูกต้อง มันก็ถูกต้องของโลก

แต่เวลาเราประพฤติปฏิบัติกัน เห็นไหม ถ้ามีงาน งานก็เป็นข้อวัตรปฏิบัติ เป็นข้อวัตร ข้อวัตร หมายความว่า ในเมื่อเราเกิดมาเป็นคน มันก็มีปัจจัยเครื่องอาศัย ความว่าปัจจัยเครื่องอาศัย เราก็ต้องบริหารจัดการปัจจัยเครื่องอาศัยนั้น แต่อาศัยปัจจัยเครื่องอาศัยนั้นด้วยการฝึกหัด ด้วยการฝึกสติ ด้วยการฝึกหัดใช้ปัญญา จะทำสิ่งใดเห็นไหม นิสิต มหาสติ

คนที่สติทันเพื่อน คนมีสติไม่รอบคอบทำอะไรก็มีความพลั้งเผลอ ทำสิ่งใดก็มีความขาดตกบกพร่องเพราะอะไร เพราะสติเขาอ่อนแอ เขาอ่อนแอ เห็นไหม

ครูบาอาจารย์ท่านเวลาข้อวัตรปฏิบัติ ทั้งๆ ที่ว่าสิ่งนี้คือการดำรงชีวิต เพราะเราดำรงชีวิตด้วยปัจจัยเครื่องอาศัย ฉะนั้น อาศัยปัจจัยเครื่องอาศัยโดยมีข้อวัตรเพื่อเป็นการฝึกหัด ฝึกหัดให้มีสติ ฝึกหัดให้มีสติปัญญา ให้รู้จักการคัดแยก ถ้ามีสติ คนมีสติทำอะไร ความขาดตกบกพร่องมันก็น้อยลง เพราะเรามีสติ แต่คนมีสติขึ้นมาแล้ว มีสติแล้วเราฝึกหัดขึ้นไปให้มากขึ้นๆ นี้วุฒิปภาวະๆ ไง

ที่ครูบาอาจารย์ที่ท่านประพฤติปฏิบัติของท่านมา สติท่านสมบูรณ์ มันเป็นความนำมหัศจรรย์นะ อยู่กับครูบาอาจารย์ สติท่านสมบูรณ์ แม้แต่ท่านจะล้ม ท่านจะสิ่งใดท่านก็มีสติพร้อม

ทั้งๆ ที่ว่าเวลาเราล้มมันเป็นอุบัติเหตุ เวลาสะดุดสิ่งใดมันต้องล้มแน่นอน แต่ท่านมีสติของท่าน แต่ของเราเวลาทำอะไรผิดพลาดขึ้นมา ล้มลุกคลุกคลานไป เจ็บซ้ำ เจ็บด้วย แล้วยังลุกขึ้นมาไม่ได้ด้วย ยังเสียใจอีกต่างหาก เห็นไหม

นี่เพราะการฝึกฝน ถ้าการฝึกฝนอย่างนี้ ทั้งปัจจัยเครื่องอาศัยครูบาอาจารย์ท่านก็เอามาเป็นข้อวัตรปฏิบัติ เพื่อฝึกหัดเราๆ สวาก สวากะผู้ได้ยินได้ฟัง ได้ยินได้ฟัง เราก็มีความปรารถนา มีความปรารถนาเพื่อประพฤติปฏิบัติ ถ้าไม่ถึงที่สุดแห่งทุกข์ ก็ให้ภพชาติมันสั้นเข้าๆ ภพชาติมัน

สิ้นช้านะ เพราะอะไร เพราะจิตใจมันเรียกร้องคนช่วยเหลือๆ แล้วใครจะช่วยเหลือมัน ก็จิตใจดวงนั้นเป็นผู้ที่ช่วยเหลือตัวเอง ช่วยเหลือตัวเองด้วยสติปัญญา

เพราะมีสติปัญญา เราถึงมีศรัทธาความเชื่อ มีศรัทธาความเชื่อ เรามีรัตนตรัย พระพุทธ พระธรรมเป็นที่พึ่ง พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์เป็นที่พึ่ง เห็นไหม เราศึกษาธรรมๆ ในพระไตรปิฎก ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ธรรมและวินัยที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าวางไว้ วางไว้ให้เราศึกษาไง นี่ป็นหมายปายทางว่าเราพยายามประพฤติปฏิบัติ เราต้องเดินตามแนวทางนี้

สิ่งที่เราศึกษามาๆ มันเป็นประโยชน์กับเราไง ศึกษาไปเพื่อเป็นเป้าหมาย แต่เวลาศึกษาไป กิเลสมันศึกษาด้วย กิเลสมันพึงกระจายนะ เวลาศึกษามา กิเลสมันศึกษาด้วย กิเลสเอาสิ่งนั้นมาตีความ ทั้งๆ ที่เขาศึกษามา ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมา-สัมพุทธเจ้าศึกษามา เพื่อเป็นครรลองของชีวิต เวลาเราประพฤติปฏิบัติ เห็นไหม พระมีข้อวัตรปฏิบัติก็เพื่อฝึกหัดใจของเรา ผู้ที่ศรัทธาความเชื่อใหม่ๆ เป็นสาวก สาวกจะผู้ได้ยินได้ฟังก็ศึกษาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

เราเกิดเป็นเด็ก เราเกิดเป็นผู้ใหญ่ มันก็มีวัฒนธรรมประเพณีของชาวพุทธ เขามีการทำบุญกุศลกัน คราวหน้านักขัตฤกษ์ต่างๆ เขามีบุญกุศล เขาทำบุญกุศล เขาก็พยายามฝึกหัดเวลาเราทำของเรา ทำของเรามันใกล้ชิดเข้าไป มันใกล้ชิดวัฒนธรรม มันทำให้เราได้สนใจ ได้คิดได้คิดนี่ “ชีวิตนี้มาจากไหน? เกิด เกิดมาทำไม ทำไมเขาต้องทำบุญกุศล? บุญกุศลมันเป็นแบบใด? กุศล อกุศลมันเป็นแบบใด?” ถ้าเราได้คิดได้พิจารณา แล้วก็เปรียบเทียบมาจากภายใน เปรียบเทียบมาจากชีวิตของเรา “ชีวิตเรามีความทุกข์ความยากไหม? ชีวิตเรามีขาดตกบกพร่องไหม? ชีวิตเรานี้มีสิ่งใดสมควรปรารถนาบ้าง? แล้วที่สมควรปรารถนา ปรารถนาจากบุญกุศลหรือปรารถนาจากทุจริต?”

การทุจริต เห็นไหม แย่งชิงของเขามา คดโกงของเขามา ฉกฉวยของเขามา มันเป็นประโยชน์ไหม แล้วมันเป็นประโยชน์ ไม่เป็นประโยชน์ เวลาเกิดมากับสังคม เขาว่า “สิ่งนี้มีความจำเป็น เราก็อาศัยสิ่งนี้ เราอาศัยสิ่งนี้ไปก่อน แล้วเราไปแก้เอาข้างหน้า” แก้เอาข้างหน้ามันสร้างเวรสร้างกรรมทั้งนั้น เขามีข้อสัตย์สุจริตของเขา เขามีสติปัญญาของเขา จะทำสิ่งใดเขาไม่ทำสิ่งนั้นให้เป็นบาปเป็นกรรมที่ต้องไปข้างหน้า เห็นไหม

ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกไว้ว่า **“ทำสิ่งใดแล้วเสียใจภายหลัง ร้องไห้ มีความทุกข์ ซ้ำใจ สิ่งนั้นไม่ดีเลย”** แต่ทำไมเราหักห้ามไม่ได้ละ เราบอกมีความจำเป็นไง เรามีความจำเป็น ความจำเป็นของใคร ความจำเป็นของกิเลส เห็นไหม เวลากิเลสมันพึงกระจายไปนะ มันครอบงำหัวใจของสัตว์โลก มันยึด มันอ้างของมันทั้งนั้น

อังก์เลห์เอา เห็นใหม่ ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกแล้วการอังก์เลห์ อังก์เลห์ต่างๆ อังก์ไปเรื่อย เพราะการอังก์อย่างนั้น เพราะกิเลสมันใช้้อย่างนั้นอังก์ คึกขามา องค์ สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกไว้แล้ว ว่าสิ่งนี้เห็นใหม่ อังก์ว่าหนานัก อังก์ว่าร้อนนัก อังก์ ไปทุกอย่าง อังก์แล้วผัดวันประกันพรุ่งไปอยู่อย่างนั้น กิเลสมันฟุ้งกระจาย ฟุ้งกระจายไปในหัวใจ ของเรานะ

เวลาทางโลกของเขา ดูสิ เรามาประพฤติปฏิบัติ ครูบาอาจารย์ของเรา เห็นใหม่ เข้าป่า เข้าเขาไป สิ่งใดที่เป็นที่ปลอดโปร่ง อากาศเบา สิ่งใดสภาพแวดล้อมที่ดีจะอยู่ที่นี้นานหน่อย เวลาจุดคี่ไป เห็นใหม่ ประพฤติปฏิบัติถ้าจิตใจมีความสงบระงับ เราก็อยู่ที่นี้นานหน่อย แล้ว สุดท้ายเราก็เคลื่อนที่ไปเรื่อยๆ เคลื่อนที่ไปของเราเพราะอะไร?

เพราะไม่ให้คู้ชิน ความคู้ชิน กิเลสมันหน้าด้าน มันคู้ชินสิ่งใดมันอาศัยสิ่งนั้นมาเป็น ประโยชน์กันทั้งนั้น เห็นใหม่ มันฟุ้งกระจาย มันครอบงำไปหมดละ แล้วกว่าจะได้สติ กว่าจะได้ สติว่า “อ้อ! นี่เราคู้ชินกับมันละ นี่เราไม่ตื่นตัวละ” เห็นใหม่ การตื่นตัวคือสติสมบูรณ์ไง ถ้ามัน คู้ชินกับมัน มันประมาท พอประมาทไปการประพฤติปฏิบัติก็ล้มลุกคลุกคลาน นี่เราปฏิบัติเรา จะพ้นจากทุกข์ๆ ไง

ดูสิ เวลาทางโลกเขาๆ สิ่งใดที่เป็นสารพิษ สิ่งใดที่มันเป็นเชื้อโรค เวลาฟุ้งกระจายไป ทาง กระจกธรรมาสน์สุขเขาก็ต้องรีบป้องกัน ป้องกันเพราะอะไร เพราะมันเป็นโรคระบาด มัน ระบาดกระจายไปทั่ว มีแต่คนเสียชีวิต เจ็บไข้ได้ป่วยขึ้นมาถึงเสียชีวิตนะ เขาต้องป้องกันๆ ทั้งนั้น สิ่งที่เขาป้องกัน ป้องกันเพื่ออะไร ป้องกันเพื่อรักษาไว้ รักษาคน เด็กเจ็บไข้ได้ป่วยก็รักษา

ถ้ามันเป็นสารพิษละ เวลาสารพิษมันฟุ้งกระจายไปนะ มันทำลายเขาไปทั้งนั้น มันไม่มี ประโยชน์อะไรเลย ดูสิ เวลาเขาทำเหมืองแร่กัน ถ้าเขาทำเหมืองแร่ สภาพแวดล้อมมันจะ เสียหาย คนอยู่ข้างๆ บริเวณนั้นเขาจะมีความทุกข์ความยากไปทั้งนั้น มันไม่เป็นประโยชน์ มัน เป็นประโยชน์กับคนที่คิดว่าจะได้ประโยชน์นะ แต่มันทำลายสภาพแวดล้อม มันทำลายต่างๆ ไป แต่ในเมื่อโลกเขามีปัจจัยเครื่องอาศัย เขาต้องแสวงหาของเขา เขาก็หามาเพื่อประโยชน์กับ เขา ถ้าหามาเพื่อประโยชน์กับเขา ประโยชน์นั้นถ้าการใช้ประโยชน์ เห็นใหม่ มันก็มีโทษ มันมี ประโยชน์และโทษในตัวมันเองทั้งนั้น คนที่ใช้ คนที่มีปัญญา คนที่มีปัญญาเขารู้เท่าทัน เห็นใหม่

โลหะหนัก โลหะหนักที่มันกระจายฟุ้งไป เวลาคนสูดอากาศเข้าไป มันสะสมๆ มันก็เจ็บ ไข้ได้ป่วย ความเจ็บไข้ได้ป่วยมันเป็นเพราะเหตุใดละ มันเพราะว่าร่างกายมันต้องการความ สะอาดบริสุทธิ์ ร่างกายมันต้องการความดี แต่ความดีมันมาจากไหน ธรรมชาติมันปรับ มัน ปรับตัวของมันเอง ธรรมชาติปรับตัวของมันเอง แต่ด้วยความโลภ ความต้องการของเรามันทำ ฟุ้งกระจายไปทั่วไปเสียหายทั้งหมด

นี่พูดถึงว่าถ้าเราเห็นโทษ คนที่เขาเห็นประโยชน์ เขาเห็นประโยชน์ของเขา เขาคิดว่าเขาทำของเขา แต่เขาเห็นแก่ตัว เขาทำเพื่อประโยชน์ของเขา แต่สิ่งนั้นมันไปทำลาย มันไปทำลายสภาวะแวดล้อม มันไปทำลายคนอื่น นี่เป็นเรื่องปัญหาสังคม สังคมเป็นไปอย่างนี้

ดูสิ ดูเวลาเขาทำ เห็นไหม ดูนิวเคลียร์ เป็นอาวุธไปทำลายเขา มันทำลายหมดเลย แต่โดยสันติๆ เขาไปทำโรงไฟฟ้า แต่ถึงที่สุดแล้วเวลาเขาเข้าไปเพื่อจะเปลี่ยนแท่งแร่ธาตุของเขา เขาก็ต้องมีชุดป้องกันของเขาๆ เขาป้องกันเพราะอะไร เพราะสิ่งนั้นเขารู้มันไม่เห็นด้วยตาเปล่า ก็มันตภาพรังสีมันไม่เห็นด้วยตาเปล่า แต่มันมีโทษ มันมีโทษของมัน แต่ประโยชน์ของมันก็มี เห็นไหม

นี่ก็เหมือนกัน เวลา กิลเลส กิลเลสมันฟุ้งกระจาย ฟุ้งกระจายไปในหัวใจของเรา เราก็คิดว่าเราศึกษารวม เราปฏิบัติธรรม กิลเลสมันฟุ้งกระจายไป โดยที่ที่เราไม่มีครูมีอาจารย์นะ

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมาแล้ว เสวยวิมุตติสุข นั่นละความจริง เสวยวิมุตติสุขนะ เวลาคิดมา คิดว่าจะเผยแพร่ธรรมๆ เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรารถนามารื้อสัตว์ชนสัตว์ จะเผยแพร่ธรรม มันจะทำใจ “มันจะสอนใครได้หนอ สอนใครได้หนอ” แสดงว่ามันลึกซึ้งมาก มันลึกซึ้ง มันไม่ใช่เป็นภาษาสมมุติ ถ้าภาษาสมมุติ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าวางสมมุติบัญญัติๆ บัญญัติเป็นธรรมวินัยนี้ไว้ วางไว้ให้เราศึกษา เวลาเราศึกษาไป เราศึกษาว่าเราเข้าใจๆ กิลเลสมันฟุ้งกระจายไป มันตีความของมันไป มันยึดมันถือมันของมันไป

แต่ถ้าเวลาเรามีครูมีอาจารย์ขึ้นมา เขาศึกษามาไว้เป็นภาคปริยัติ คือการศึกษาทางวิชาการ แต่เวลาเข้าภาคปฏิบัติละ มันต้องมีภาคปฏิบัติ! ถ้ายังไม่มีภาคปฏิบัติขึ้นมาตามความเป็นจริงขึ้นมา เราจะเอาอะไรเป็นความจริง ถ้าเราไม่มีครูบาอาจารย์นะ มันก็ปฏิบัติไป เห็นไหม ดูสิ เวลาหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นท่านออกประพฤติปฏิบัติใหม่ๆ พระไตรปิฎกก็มี เวลาคนที่มัวอำนาจวาสนาก็มี แต่เวลาปฏิบัติไปแล้วจะไปปรึกษาใครล่ะ? จะไปปรึกษาใคร?

ถ้าเวลาเราทางโลกของเรา เราบอกว่า เรามีการศึกษา เรามีความรู้มาก ศึกษาพระไตรปิฎกคือจบสิ้นแล้ว แปลได้ แปลได้เรียงความได้ ทุกอย่างได้หมดละ แล้วเขาก็ชื่นชมว่าพระไตรปิฎกเคลื่อนที่ เราก็ภูมิใจนะ พระไตรปิฎกเคลื่อนที่ ธรรมะไปหมด นี่กิลเลสมันฟุ้งกระจาย มันเป็นโลกียปัญญา มันเป็นทฤษฎี มันเป็นปริยัติ ปริยัตินะ

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสอนว่า “เวลาศึกษามา ศึกษามาให้ศึกษาปริยัติมา เพื่อเป็นแนวทาง แล้วให้ออกประพฤติปฏิบัติ” ถ้าออกประพฤติปฏิบัติ เห็นไหมกิลเลสมันฟุ้งกระจายไปทั่ว

ถ้าอย่างเรา เรากรรมฐาน เราพระป่า เวลาเราบวชมา อุปัชฌาย์ก็ให้แล้ว ให้อาวุทธมาแล้ว เกสา โลมา นขา ทันตา ตโจ ให้กรรมฐาน ๕ ถ้ากรรมฐาน ๕ บวชแล้วให้เข้าป่าเข้าเขาไป บวช แล้วให้อยู่ถ้าเงื่อมผา แล้วพยายามค้นคว้า พยายามตีแผ่ พยายามตีแผ่ให้ได้ ตีแผ่ให้เป็นความจริงขึ้นมา ถ้าเป็นความจริงขึ้นมา แล้วเวลาเราประพฤติปฏิบัติตามความเป็นจริง มันจะได้ผล ตามความเป็นจริงนั้น

นี่พูดถึงอุปัชฌาย์ อุปัชฌาย์ยกมาเข้าหมู่ อุปัชฌาย์ให้กรรมฐานอยู่แล้ว ถ้าให้กรรมฐาน อยู่แล้ว เราพระกรรมฐาน เราพระปฏิบัติ สิ่งนี้สำคัญ ถ้าสิ่งสำคัญเป็นความจริงใจ ถ้าเป็นความจริง เราจะมาประพฤติปฏิบัติให้ใหม่ เวลาเมื่อครูมีอาจารย์ เวลาท่านสอน เราเป็นปะขาว ท่านก็ ผีกัดมาแล้ว การผีกัดคือผีกัดข้อวัตรปฏิบัติ ข้อวัตรปฏิบัติก็คือธรรมวินัย ธรรมวินัย คือ ๘ คือ ๑๐ คือ ๒๒๗ อุปัชฌาย์ครูบาอาจารย์อย่างไร อาวุโส ภัณฑะ เขาเคารพบูชากันอย่างไร? เขามีหน้าที่กันอย่างไร?

เราเป็นพระกรรมฐาน เราจะปฏิบัติ เราปฏิบัติด้วยกิริยาของใจ ใจ ใจเคารพบนอบ หรือไม่ ใจเปิดกว้างหรือไม่ ใจจะยอมรับหรือไม่ยอมรับ ถ้าเกิดใจมันลง ใจมันลงมันฟังสิ่งใดมันก็เป็นประโยชน์กับใจดวงนั้น ถ้าใจมันต่อต้าน ใจมันปิดกั้น ใจมันไม่ยอมรับ เราก็หาครูบาอาจารย์ องค์ใหม่ เราก็ออกมาหาเหตุผลตามความจริงของเรา นี่ปฏิบัติ เห็นใหม่

มันไม่ใช่พระไตรปิฎกเคลื่อนที่ พระไตรปิฎกเคลื่อนที่เราเข้าใจว่าเรา รู้ เราเข้าใจว่าเรา ศึกษา มันธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เขาศึกษามาให้ปฏิบัติ เขาไม่ได้ศึกษา มาให้เป็นสมบัติของเรา เห็นใหม่ เวลาที่กิลเลสซิงกระจาย มันไปยึดใจ

แต่ถ้าเราศึกษามา ถ้ามีสติ เราอ่านแล้วมีสติระลึก รู้ ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามันก็เป็นธรรมโอสถๆ ที่เราศึกษามา มันแยกแยะได้ในการดำรงชีวิต มันแยกแยะได้ว่า ศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แล้วเราเคารพบูชา เห็นใหม่

ผู้ที่มีศรัทธามีความเชื่อ คุณติ สิ่งปลูกสร้าง สิ่งที่เป็นประวัติศาสตร์ในทางพระพุทธศาสนา มันมาจากไหน มันมาจากศรัทธาความเชื่อ ภูเขาทั้งลูกเขาแกะสลักเป็นพระพุทธรูป ภูเขาทั้งลูกนะ เขาแกะสลักเป็นพระพุทธรูป เขาประดับด้วยเพชรนิลจินดา เขาเอามาจากไหนล่ะ ถ้าไม่ใช่มีศรัทธามีความเชื่อของเขา เขาทุ่มเททั้งชีวิต ในประวัติศาสตร์ที่เขาแกะภูเขาเป็นชีวิตๆ เลย ๒ - ๓ ชั่วโมงคน เขาทำออกมาด้วยศรัทธาของเขา ศรัทธาของเขาเป็นความเชื่อเป็นความมั่นคงของเขา เขาทำมาเพื่อบูชาขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

แล้วที่นี้เพราะว่าศึกษาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มันถึงมีศรัทธา มีความเชื่อ มีความมั่นคงอย่างนั้น ถ้าปฏิบัติพระไตรปิฎกเคลื่อนที่มันก็ได้บุญกุศล สร้างคุณงามความดี สร้างสิ่งที่เขาเคารพบูชา ใครได้มาพึ่งพาอาศัย ใครเห็นแล้วมีความศรัทธามีความเชื่อได้

กราบเคารพบูชา เราก็ได้บุญไปด้วยๆ นี่ก็บุญ เห็นไหม บุญก็คือบุญ

ดูสิ เขาทำเหมือนกัน เขาทำสิ่งใดเขาก็ได้ประโยชน์ เขาทำเหมือนนะ เขาได้แร่ธาตุ เขาได้สิ่งใดเพื่อเป็นผลประโยชน์ของเขา เขาก็ทำสภาพแวดล้อมเสียหายไปหมด เขาทำสภาพแวดล้อมเสียหาย ถ้าเหมือนนั้นที่เขาดูแลรักษาของเขา เขาทำเพื่อลงทุนด้วยความคุ้มค่าของเขา เขากำจัดความเสียหายนั้นขึ้นมา แต่มันมีแล้วมันจะได้ ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์ไหมละ

นี่ก็เหมือนกัน เวลาศึกษาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามีความศรัทธามีความเชื่อ เรามีความเชื่อ เราทำบุญกุศลของเรา มันก็เวียนว่ายตายเกิดไง ก็เวียนว่ายตายเกิดอยู่อย่างนี้ บุญกุศลมันก็ส่งเสริมไป มันก็มีทั้งคุณงามความดีอันนั้น เพราะว่าสติปัญญาเรามีเท่านี้ เราทำได้เท่านี้ เราทำเป็นบุญกุศล เราทำเป็นอามิส ทำเป็นที่อาศัยของจิต ให้จิตเวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะ

แต่ถ้าเราจะประพฤติปฏิบัติละ เราจะเอาความจริงของเรา เห็นไหม จิต ความรู้สึกนึกคิด ความคิดมันฟุ้งกระจายไป กิลีสมันฟุ้งกระจายนะ ดูสิ เหมือนกับไวรัสต่างๆ เห็นไหม เวลาไวรัสต่างๆ เชื้อโรคต่างๆ มันฟุ้งกระจายไป เราไม่รู้ไม่เห็น คนที่เขารู้เขาเห็นเขาเข้าใจได้ เขาก็ป้องกันตัวของเขา ดูสิ เวลาพายุทรายมันมา มันพัดมา ทับถมขึ้นมา ในชุมชนนั้นมันทับถมไปหมดเลย แล้วเขาต้องป้องกัน เพราะหายใจไม่ออก ไม่อย่างนั้นมันเข้าสู่ปอด เดียวมันก็เป็นโรคภัยไข้เจ็บขึ้นมา

มันเป็นของมัน ถ้าเป็นวัตถุธาตุที่เรามองเห็นได้ ธาตุ ๔ แต่ความรู้สึกนึกคิดละ สิ่งที่ว่าเราศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ เวลาประพฤติปฏิบัติไป ผู้ที่ไปฉกฉวยมา เวลาหลวงตาท่านบอกว่า **“พุทธ ธรรม สงฆ์ รวมเป็นหนึ่งเดียว”** เราก็ว่าพุทธ ธรรม สงฆ์ รวมเป็นหนึ่งเดียว

คำว่า “รวมเป็นหนึ่งเดียว” ทำสมาธิมันก็รวมเป็นหนึ่งเดียว ทีนี้ถ้ากิลีสมันฟุ้งกระจายไป มันไปหยิบไปฉวย ว่าสิ่งนั้นเป็นคตินิยามของครูบาอาจารย์ท่านที่ประพฤติปฏิบัติมา เราศึกษานะ ศึกษาธรรม ศึกษาพระไตรปิฎก ศึกษาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พุทธพจน์ๆ ก็เป็นประโยชน์กับเรา ศึกษา เห็นไหม

ดูสิ หลวงปู่มั่นท่านบอกว่าสิ่งนี้ประเสริฐนัก ศึกษาทำให้เกิดโลภะได้ เกิดโลภะได้ เกิดโลภะได้ เป็นกิริยา มันเป็นวิธีการ ถ้ามันเป็นกิริยาของธรรมนั้น ถ้ามันเป็นมรรค กิริยาของธรรมที่การขวนขวายเพื่อจะกำจัดความฟุ้งกระจายของมันก่อน ถ้าทำความสงบของใจ ถ้าสมาธิสมาธิคือพยายามกลั่นกรอง พยายามป้องกันไม่ให้มันฟุ้งกระจายไปทำลายใครทั้งสิ้น ในเมื่อมันเป็นเชื้อโรค มันเป็นโลหะหนักที่เข้าไปในร่างกายใครแล้วมันจะให้ผล ให้ผลเสียหายกับร่างกายนั้น

นี่ก็เหมือนกัน สิ่งที่ว่าศีล สมาธิ ปัญญา ศีล สมาธิ ปัญญา สิ่งที่เราศึกษามาเป็นธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านี้ พุทธพจน์ พุทธพจน์เราศึกษามา เห็นไหม เราศึกษา เราพยายามทำความเข้าใจ กิลเลสเรามันก็ฉ้อฉล กิลเลสเรามันก็พลิกแพลงทำว่าเข้าใจ ทำว่ารู้ เห็นไหม พุทธ ธรรม สงฆ์ รวมเป็นหนึ่งเดียว รวมเป็นหนึ่งเดียว หนึ่งเดียวจริงของใครล่ะ

ถ้าหนึ่งเดียวของผู้ที่ปฏิบัติธรรมนะ อย่างมรรค ๔ ผล ๔ เห็นไหม คำว่า “หนึ่งเดียว” มันไปทำลายภวสวะทำลายภพ ทำลายภพ ทำลายจิตเดิมแท้ ทำลายสิ่งที่ความคิดเกิดดับบนนั้น

ความคิดที่มันเกิดดับ เกิดดับมันมาจากไหน? อำนาจวาสนาของคนมันอยู่ที่ไหน?

อำนาจวาสนาของคนมันเกิดจากใจ เพราะใจมีอำนาจวาสนา พันธุกรรมของจิต พันธุกรรมของจิต จิตที่มีอำนาจวาสนามันได้สร้างสมบุญญาธิการของเขา มา เวลาถ้าสร้างบุญญาธิการมา เห็นไหม เขาวินัยปัญญาของเขา สติปัญญาของเขา อำนาจวาสนาของเขามันสมดุลงไปหมด มีโอกาส มีโอกาสจังหวะทำอะไรประสบความสำเร็จ สำเร็จของเขา

เรามีอำนาจวาสนาของเรา เห็นไหม อำนาจวาสนาของเรา เราสร้างมา เรามีศรัทธา ความเชื่อ แต่ถ้ามันด้อยกว่าเขา เราก็ต้องมีความเข้มแข็ง มีความมุมานะ ทำเพื่อประโยชน์กับเรา อำนาจวาสนามันอยู่ที่นี้ มันอยู่ที่ภวสวะ อยู่ที่ภพ อยู่ที่จิต ร่างกายก็เป็นร่างกายเหมือนกัน นี่แหละ ธาตุ ๔ เหมือนกันทั้งนั้น อำนาจวาสนามาที่นั่น ทำให้คนมันมีสติปัญญา มีความรู้สึกนึกคิดที่เป็นประโยชน์กับจิตดวงนั้น เป็นประโยชน์นะ เป็นประโยชน์

อย่างเรา เห็นไหม ดูลิ เรานักปฏิบัติ ถ้าเป็นประโยชน์ ประโยชน์ที่ไหนล่ะ ประโยชน์มันควบคุมหัวใจใจ มันมีสติปัญญาควบคุมหัวใจเราไม่ให้ไปรับรู้เรื่องของคนอื่นเขา สิ่งทีเรื่อของคนอื่น เวรกรรมของสัตว์ เวรกรรมของเขาก็เป็นเวรกรรมของเขา เขาทำดีทำชั่วก็เรื่องของเขา ความดีความชั่วของเราต่างหากมันจะมีประโยชน์กับเราไป ความดีความชั่วต่างหากมันถึงจะมาแก้ไขหัวใจของเราไป

ถ้ามีสติปัญญา เห็นไหม มันจะย้อนกลับมาที่นี้ ถ้าย้อนกลับมาที่นี้ สิ่งที่เราศึกษามา พระไตรปิฎกเคลื่อนที่มันเป็นความจำทั้งนั้น ความจำเป็นสัญญาณะ สัญญา ดูลิ ทางโลกเขา เขาศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เขาเรียนบาลีจบ ๘ ประโยค สุตทำยแล้ว เขาก็ออกไปใช้นี่เป็นวิชาชีพ การทำหนังสือ การทำวิชาการ เพื่อวิชาชีพของเขา นั่นเป็นวิชาชีพนะ

แต่ที่นี่ เห็นไหม กิลเลสมันฟุ้งกระจาย ฟุ้งกระจายเพราะอะไร?

เพราะสิ่งที่เราศึกษาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เขาศึกษาไว้เป็นธรรม

โสด เวลาเราเป็นฆราวาส เขาศึกษามากก็ศึกษามาเพื่อให้ชีวิตมันไม่ทุกข์นัก คนเราเจ็บไข้ได้ป่วยมันมียา มันยังคิดมีโอกาสที่เราจะรักษาหายนะ คนเราเจ็บไข้ได้ป่วยหายาก็ไม่ได้ ต้องยอมจำนนกับมัน เวลาเจ็บไข้ได้ป่วยเป็นโรคหวัดโรคไอ มันเป็นเองมันก็หายเอง แต่เวลาเราเป็นโรคที่มันรุนแรงขึ้นมา ถ้าไม่มีใครรักษา มันเจ็บไข้ได้ป่วยรุนแรงไปด้วยจนถึงเสียชีวิตได้

นี่ก็เหมือนกัน เห็นไหม ธรรมโสดมันช่วยตรงนี้ เราศึกษามามันก็ทิพยโสด มันเป็นยา รักษา รักษาให้หัวใจของเราไม่ทุกข์จนเกินไปนัก เพราะมันเห็นยาๆ

แต่เวลาปฏิบัติขึ้นมา เราจะมาภาคปฏิบัติ คือ สมาธิ ปัญญา มันต้องเป็นความจริง ความปกติของใจ ใจมันปกติไหมล่ะ มันไม่ปกติเพราะอะไร เพราะกิเลส ครอบคลุมไปหมด มันฟุ้งกระจายไปหมด ศึกษาธรรม ศึกษาธรรมมาเหมือนกัน เวลาที่มีสติปัญญามันก็ว่าสิ่งนี้เรามีที่พึ่งอาศัย เวลามันขาดสติ ผู้ที่ศึกษาธรรมมา เห็นไหม ถ้าศึกษาธรรมมา ทุกคนปรารถนาเป็นศากยบุตรพุทธชินโรสใช้ใหม่ ทุกคนอยากเป็นบุตรขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

เรามาบวชเป็นพระนะ พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ เราเป็นส่วนหนึ่ง เราได้บวชมาเป็นพระ เราได้ห่มผ้ากาสาวพัสตร์ เราได้ห่มผ้ากาสายะ เราได้ห่มธงชัยของพระอรหันต์ จีวร ไตรจีวร มันเป็นเครื่องบ่งบอกว่า เราได้ห่มธงชัยพระอรหันต์ เรามีโอกาสเิง

สิ่งที่เขาปรารถนา เขาปรารถนามาเป็นนักรบ ปรารถนาเพื่อชำระล้างกิเลส ปรารถนามาเป็นบุตรขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แล้วศึกษา ๙ ประโยค ๑๐ ประโยค แล้วทำไมสักไปเอาสิ่งนี้ไปเป็นวิชาชีพล่ะ สิ่งนี้ เห็นไหม นั่นมันเพราะกิเลสมันฟุ้งกระจายเิง มันเป็นกิเลสเิง

เวลาเขาทำเหมือน เห็นไหม ทำเหมือนเพื่อประโยชน์กับเขา เพื่อทางธุรกิจของเขา เพื่อผลประโยชน์ของเขา แต่เขาก็ทำลายสภาวะแวดล้อมเหมือนกัน

นี่ก็เหมือนกัน เวลาศึกษาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า อันนั้นมันเป็นธรรมธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามันเป็นธรรม แต่กิเลสของเราล่ะ ถ้ากิเลสของเรา ถ้ากิเลสของเรามันเป็นความจริง ถ้าสังฆธรรมที่เราศึกษามาเป็นความจริง เห็นไหม เราจะยอมเสียสละโอกาสอย่างนี้ไปไหม เพราะมันมีความจำเป็นๆ ทุกคนก็มีความจำเป็นทั้งนั้น ทุกคนก็มีชีวิตเหมือนกันทั้งนั้น แต่ทำไมเขาเลือกทางนี้ล่ะ เขาเลือกทางนี้แล้วเขามีสติปัญญาของเขา เห็นไหม มีสติปัญญาของเขา พยายามระลึกรู้

ถ้าเรามีสติปัญญา เราจะประพฤติปฏิบัติเิง เรากำหนดพุทธโธก็ได้ ใช้ปัญญาอบรมสมาธิก็ได้ ถ้าเราระลึกได้อย่างนี้ว่าสิ่งนี้มันเป็นการทำ ความสงบของใจ เริ่มต้นเราพยายามทำความเข้าใจ แต่คนที่ประพฤติปฏิบัติแล้วพอจิตมันเริ่มสงบขึ้นมา มันไปรู้ไปเห็นสิ่งต่างๆ มันก็คิดว่านั่นเป็นนิพพาน สิ่งนั้นเป็นผลตอบแทน ผลเป้าหมายของพระพุทธศาสนาคือการพ้นจากทุกข์

พอไปเห็นอะไรก็กลับมหัสจรรย์หนอยเดียวมันไปแล้ว นี่กิเลสมันพึงกระจายนะ

กิเลสพึงกระจาย ทำความสงบของใจเข้ามาเพื่อสงบระงับ ไม่ให้เชื้อโรคไปทำลายใคร ทั้งสิ้น ไม่ให้โรคกิเลสนี้ไปทำลายคนอื่นด้วย ไม่ให้ทำลายหัวใจของเราด้วย แล้วเวลาปฏิบัติไป วุฒิภาวะด้วยความอ่อนแอ ถ้าคนมันหลงนะ ถ้าคนหลงคือความไม่รู้ เพราะหลง เพราะไม่รู้ถึง หลง ถ้าหลงกันไป ถ้าจิต พุทธ ธรรม สงฆ์ รวมเป็นหนึ่งเดียว ถ้าจิตมันสงบแล้ว พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์รวมมาอยู่ในหัวใจของเรา ใจเราเป็นหนึ่งเดียว แล้วคิดว่าสิ่งนี้เป็นที่สุดแห่งทุกข์

เดี๋ยวมันคลายตัวออกมาก็รู้ ถ้าเรามีสติปัญญา เรามีสติปัญญาถ้าหลงไป ถ้าหลงคือยึด ว่าสิ่งที่เรารู้เราเห็นนี้เป็นความจริง แต่เวลามันคลายตัวออกมาเราก็รู้ เวลาจุด เราจุดไฟ เวลาไฟ มันติดขึ้นมามันเผาผลาญอยู่ในใจ เวลาไฟมันดับ เชื้อมันหมดแล้ว ไฟมันดับ ไฟมันดับไปแล้ว แล้วเดี๋ยวหญ้า เดี่ยวความสกปรกโสภณ มันก็สะสมของมันขึ้นมาอีก มันก็รู้ๆ ก็เห็นอย่างนี้ ถ้า หลงนะ มีสติปัญญามันต้องรู้ได้ ฉะนั้น เพียงแต่ว่ามันฉ้อฉล กิเลสมันพึงกระจายแล้วมัน ครอบง่า

กิเลส เห็นไหม คุณสิ เวลาน้ำเสีย คุณสิ มันใช้ประโยชน์อะไรไม่ได้เลย สิ่งมีชีวิตอยู่ อยู่ไม่ได้ เลย แล้วมันยังเอาสิ่งนั้นมาดื่มกิน เอาสิ่งนั้นมาเป็นประโยชน์กับเราได้อย่างไร มันเป็นไปไม่ได้ หรือ มันเป็นไปไม่ได้ แต่ทำไมเขาทำละ คุณสิ ดูว่าเวลากิเลสมันทำลาย ทำลายนักปฏิบัติ มัน ทำลายพระ ทำลายผู้ที่เป็นศากยบุตรนะ มันทำลายๆ เพราะสิ่งนั้นไม่เป็นความจริง ถ้าสิ่งนี้ไม่ เป็นความจริง สิ่งที่ไม่เป็นความจริงแต่เราอ้างอิง เห็นไหม อ้างอิงแต่มันก็คนละประเด็น

ประเด็นของครูบาอาจารย์ท่านกับบอกว่า **“พุทธ ธรรม สงฆ์รวมเป็นหนึ่งเดียว”** หนึ่ง เดียวเพราะมันเป็นความมหัศจรรย์ มันทำลายขึ้นมา มันทำลายอวิชชา ทำลายภวาสวะ ทำลาย ภพ เพราะโดยสามัญสำนึก พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์มันก็เป็นไตรสรณาคมน์ มันก็เป็น ๓ อยู่แล้ว แล้วระหว่าง เห็นไหม สิ่งที่ว่า สิ่งที่ยิ่งศักดิ์-พระสัมมาสัมพุทธเจ้า พุทธะเป็นหนึ่ง เดียว แล้วพระธรรมละ พระธรรมมันแตกแขนงไป มันแผ่กว้างไป พระธรรม สัจธรรมมันไม่มีที่ สิ้นสุด พระสงฆ์ พระสงฆ์ก็ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติตามความเป็นจริง เวลาท่านรู้จริง ท่านรู้จริงของ ท่านอย่างนั้น

แต่ขอเราว่าพุทธ ธรรม สงฆ์รวมเป็นหนึ่งเดียว มันก็แค่นั้น ถ้ามันเป็นสมาธิได้ ถ้ามัน ทำความสงบของใจเข้ามาได้ ถ้ามันสงบได้นะ แล้วพอไปรู้ไปเห็นสิ่งต่างๆ ก็ว่าเป็นความ มหัศจรรย์ เห็นไหม คือวุฒิภาวะที่มันอ่อนแอ ที่ว่าพันธุกรรมของจิตๆ จิตของใครที่สร้างอำนาจ ความสำเร็จมาทำสิ่งใดแล้วมันจะพัฒนาขึ้นไป จะก้าวหน้าต่อไป แต่ถ้าจิตใจเราอ่อนแอ จิตใจ เราวุฒิภาวะเราอ่อนแอพอไปเห็นสิ่งใดอ้างอิง มันถึงคนละประเด็นไป

มันเป็นครูบาอาจารย์ท่านปฏิบัติไป ท่านพัฒนา พัฒนาของท่านเป็นขั้นเป็นตอนมรรค ๔

ผล ๔ จนถึงที่สุด มันมีการกระทำ มีความเป็นไป ก็ของเรามันยังไม่มี ศีลภาครวมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็ศึกษามา เวลาฟังครูบาอาจารย์เทศนาว่าการเป็นคตินธรรม ท่านพูดเพื่อเป็นคตินธรรมเพื่อจูงใจ จูงใจของเราที่มันยังล้มลุกคลุกคลานอยู่ให้ยืนขึ้นมา แล้วพยายามก้าวเดินไปข้างหน้าให้ได้ ถ้าจิตใจของเรามันพัฒนา มันยืนขึ้นมานะ เดียวมันจะพัฒนาของมันไป

ฉะนั้น เวลาเราบอก เราใช้คำบริกรรมพุทโธๆ หรือปัญญาอบรมสมาธิ เราพยายามป้องกันความฟุ้งกระจาย กิเลสมันฟุ้งกระจายไปทั่ว แล้วมันไปเกาะไปติดยึด มันถือมันความรู้ความเห็นที่เราจับต้นชนปลายไม่ถูกเลย ฉะนั้น เริ่มต้นเราต้องทำ ความสงบของใจเข้ามา เห็นใหม่

นี่ไง เวลาหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น ท่านออกประพฤติปฏิบัติ เวลาศึกษามาๆ เราทำความเข้าใจเข้ามา กับเทียบเคียงกับพระไตรปิฎก เทียบเคียงกับคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เทียบเคียงกันไป แล้วทำของเราไป มันเทียบเคียงว่ามันใช่หรือไม่ใช่ จิตสงบ แล้วเวลามันคลายตัวออกมาทำไมมันเหมือนเดิม มันไม่มีอะไรพัฒนาขึ้นมา นี่พยายามกรองพยายามทำความเข้าใจของมันให้เข้ามารวมเป็นหนึ่ง พุทโธๆ ปัญญาอบรมสมาธิขึ้นมา ให้มันสงบระงับเข้ามา ถ้ามันสงบระงับเข้ามา เราสู้ของเราได้ เวลามันสงบเข้ามามันมีความสุขๆ

เวลาเราปฏิบัติ เริ่มต้นคนเจ็บไข้ได้ป่วยมันไม่มียา เราก็ทุกซอรอนไปทั้งนั้น แล้วเวลามียา ยาก็อยู่ในตำรา ศีล สมาธิ ปัญญา มรรค ธรรมวินัยขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราก็ศึกษามา ศึกษามาก็ท่องจำ ท่องจำได้แต่ชื่อมันมา แต่ความจริงมันอยู่ที่ไหนๆ เบาล้มลุกคลุกคลานนะ เดินจงกรม นั่งสมาธิภาวนา มันขาดตกบกพร่องไปทั้งนั้น มันไม่สมดุล ใจมันไม่ลง มันต่อต้าน มันคัดค้าน เวลาเราไม่ประพฤติปฏิบัติ เราก็คิดว่าเราใช้ชีวิตของเราไป แก่เฒ่าขึ้นมาแล้วเราค่อยมาปฏิบัติ เราจะทำได้ กิเลสมันก็หัวเราะเยาะ นี่ผัดวันประกันพรุ่ง มันก็ตีกิน บังเงาให้เราหลงไปอย่างนั้น

แต่ของเรา เราคิดว่าเราจะประพฤติปฏิบัติตั้งแต่เดี๋ยวนี้ ถ้าเราจะประพฤติปฏิบัติเดี๋ยวนี้ เราเอาจริงขึ้นมา กิเลสมันก็ต่อต้าน กิเลสมันไม่ปล่อยใครหรอก ถ้ามันหลอกได้ มันชักนำได้ ให้เรากลุ่มหลงไปนะ เราก็สุขสบาย มันไม่มีอะไรขัดแย้ง มันทำสิ่งใดไปเพราะกิเลสมันจูงจุมักไป

แต่ถ้าเราจะเอาจริง เราจะเข้าเผชิญหน้ากับมัน การปฏิบัติล้มลุกคลุกคลานทั้งนั้น ล้มลุกคลุกคลานเพราะกิเลสมันต่อต้าน มันไม่ต้องการให้ เห็นใหม่ ยา ธรรมวินัยขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราได้แต่ชื่อมันมา ได้แต่ฉลากยา เราไม่เคยเจอตัวยา เราไม่เห็นคุณสมบัติว่า ยามันรักษาโรคได้อย่างไร ถ้าเราพยายามฝืนของเรา เราพยายามมีสติจะ เห็นใหม่ เวลาเรา กำหนดพุทโธๆ มีพุทโธกับเราเท่านั้น พุทธานุสติ กำหนดพุทโธต่อเนื่องไปๆ มันต้องสงบเข้ามาได้ ถ้ามันสงบเข้ามาได้ เห็นใหม่ เราสู้เราเห็นของเรา เราทำของเราได้ มันเป็นความมหัศจรรย์

เวลาทางโลกเขา เวลาเขาแสวงหาทรัพย์สมบัติของเขา เขาได้ทรัพย์สมบัติสิ่งใดมาเขายัง
ภูมิใจของเขา

นี่ก็เหมือนกัน เราประพฤติปฏิบัติ เวลาเรากราบ เราทำวัตร เรากราบพระพุทธรูป พระธรรม
พระสงฆ์ เรากราบเคารพบูชา แต่เวลาที่เราปฏิบัติ ถ้าเป็นสัมมาสมาธิขึ้นมา นี่สังขารม สัจจธรรม
นะ สติธรรม สมาธิธรรม ปัญญาธรรม เราได้สัมผัส เราได้ตัวยา ถ้าพุทโธฯ เห็นไหม ความฟุ้ง
กระจายของกิเลสมันเบาลง เราถลันกรองขึ้นมา สิ่งของมันแผ่ไปยึดมันคือมัน ๓ โลกธาตุว่าเป็น
ของเรา เป็นปัญญาของเรา เรารับรู้สิ่งใดมันแผ่ออกไปหมดละ

เราพุทโธฯ เรารวมมา เราไม่ให้กิเลส กิเลสมันฟุ้งกระจายไป ให้ชำระล้าง สะบัดมัน ละ
มัน เวลาเราประพฤติปฏิบัติ รูป รส กลิ่น เสียงเป็นบ่วงของมาร เป็นพวงดอกไม้แห่งมาร ถ้าเรา
กำหนดพุทโธ เราใช้ปัญญาอบรมสมาธิ ถึงที่สุดมันขาด มันขาดเพราะเหตุใด มันขาดเพราะ
ปัญญา ถ้าใช้ปัญญาอบรมสมาธินะ รูปก็รูปเดิมอยู่นี่ กลิ่นก็กลิ่นอย่างนี้ เสียง รูป รส กลิ่น เสียง
มันเป็นของมันอยู่อย่างนี้ ถ้ามันเป็นของมันอยู่อย่างนี้เพราะเราขาดสติ เพราะสติเราอ่อนแอ
เพราะเราคุ่นชิน เราเป็นสามัญสำนึกของมนุษย์ มนุษย์มันเคยสัมผัสสิ่งนี้ มันก็เคยชินว่ามันรับรู้
ของมัน เห็นไหม

แล้วเวลาเราใช้ปัญญาอบรมสมาธิหรือใช้คาบิกรรม เรามีสติปัญญา สิ่งของมันรับรู้ รู้รู้ก็
คือมันเสวย รู้รู้มันก็รับรู้รูป รส กลิ่น เสียง ถ้าเราพุทโธฯ เวลามันปล่อยเข้ามา เวลาทำไมมันคือ
ด้าน ทำไมมันออกรับรู้ ก็มันคุ่นชิน มันเคยชินของมัน ถ้าเรามีสติปัญญา ความเคยชินอันนั้นมัน
ไม่มีประโยชน์อะไรกับเรา กิเลสมันจะพาฟุ้งกระจายออกไป ถ้าเรามีสติปัญญา เราจะรวบรวม
เข้ามา เราจะป้องกันไม่ให้มันฟุ้งกระจายออกไป ถ้าไม่ฟุ้งกระจาย พุทโธฯฯ ไม่ให้มันฟุ้งกระจาย
ออกไป ย้ำคิดย้ำทำอยู่อย่างนั้น ให้พลังงานมันสะท้อนกลับเข้ามา

ใช้ปัญญาอบรมสมาธิ เห็นไหม มันเห็นถึงโทษของมันเลย ก็เรามีศรัทธาความเชื่อ เพราะ
มีศรัทธาความเชื่อเราถึงประพฤติปฏิบัติ เพราะเราประพฤติปฏิบัติ เราต้องการสมาธิ เรา
ต้องการกำลังของใจ ถ้าเราต้องการกำลังของใจ สิ่งของมันเสวยที่คิดอยู่นี้ก็มันแผ่ออกไป มันจะฟุ้ง
กระจายออกไปข้างนอก เราทวนกระแสกลับ การประพฤติปฏิบัติคือการทวนกระแสกลับ ทวน
กระแสกลับไปที่ไหน ทวนกระแสกลับเข้าไปสู่ใจของผู้ที่ประพฤติปฏิบัติที่นั่น ทวนกระแสกลับเข้า
ไปสู่พุทธรูป ทวนกระแสกลับเข้าไปสู่สังขารมอันนั้น ถ้าทวนกระแสกลับมันจะทวนได้อย่างไฉน
มันก็ทวนได้ด้วยธรรมวินัยขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัม
พุทธเจ้าวางธรรมและวินัยนี้ไว้

กรรมฐาน ๔๐ ห้อง พุทโธฯฯ ถ้ามันสงบเข้ามา มันสงบเข้ามา เห็นไหม มันปล่อยวางเข้า
มา มันปล่อยเข้ามา มันก็เป็นหนึ่งใจ นี่สัมมาสมาธิ สิ่งที่เป็นสัมมาสมาธิเพราะมันเป็นของคู่ ของ

คุณเห็นไหม เวลามันเสวยอารมณ์มันรับรู้มันนะของคุณ ความคิดใจ ความรู้สึกนี่ก็คิดมันเกิด เกิด จากจิต ถ้ามันเกิดจากจิตมันของคุณ เพราะมันมีจิตมันถึงมีความรู้สึกนี่ก็คิด เวลาคนนอนหลับนะ ถ้ามันไม่คิดมันก็หลับสนิท ถ้ามันคิดมันก็ฝัน เวลาคนขาดสติ เขาคิดไปจนเขาขาดสติ กลายเป็น คนขาดสติ ตามที่แยกต่างๆ มันทำให้คนถึงกับขาดสติ ทำให้คนถึงกับควบคุมตัวเองไม่ได้เลย

ถ้าเรามีสติปัญญา เราจะรู้ สู้กับสิ่งที่เป็นมารของเรา เป็นสิ่งชั่วร้ายในใจของเรา สิ่งที่มีมัน แต่กระจายแล้วมันหลอกลวงมาตลอด แม้แต่ศึกษารธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าด้วย ถ้าไม่ประพฤติปฏิบัติมันไม่เป็นความจริงขึ้นมา ถ้าเป็นความจริงขึ้นมา พุทโธ ใช้ ปัญญาอบรมสมาธิจนจิตสงบเข้ามา ความสงบนั้น เขาบอกว่า “พุทธ ธรรม สงฆ์ รวมเป็นหนึ่งเดียว พุทธ ธรรม สงฆ์ รวมเป็นหนึ่งเดียว” อันนี้เป็นสัมมาสมาธิ ถ้ามีสติ เห็นไหม

แต่ถ้าขาดสติ ถ้าขาดปัญญา ความลุ่มหลง เห็นไหม พุทธ ธรรม สงฆ์ รวมเป็นหนึ่งเดียว หนึ่งเดียวอะไร เรายังไม่ได้ก้าวหน้า ยังไม่ทำอะไรเลย ถ้ายังไม่ก้าวหน้า ยังไม่ทำอะไรเลยนะ พุทธ ธรรม สงฆ์ รวมเป็นหนึ่งเดียว สิ่งนี้เป็นเป้าหมายของการปฏิบัติ เดี่ยวมันก็คลายตัวมา เดี่ยวมันก็เสื่อม พอเสื่อม เสื่อมแล้วนะ เราจะทำอย่างไรต่อไป

เสื่อมแล้วนะ เวลาเสื่อมแล้วเราก็ตองตั้งสติใหม่ เราก็ตองพยายามบริหารกรรมมา เห็นไหม เหมือนของที่เขาประกอบเป็นวัตถุ ถ้าสิ่งใดเขาประกอบเป็นวัตถุ ของที่เขาตัด ของที่เขาเอามา ประกอบเป็นสิ่งใด มันเป็นอย่างใหม่ เขาทำได้ ถ้าของชำรุดละ ของชำรุดมันขาด ของชำรุดมันผุ ของชำรุดมันไม่มั่นคง ต้องประกอบรวมขึ้นมา มันยากกว่าใหม่

จิตใจก็เหมือนกัน ถ้าเราไม่เคย เรายังปฏิบัติใหม่ เห็นไหม เรายังไม่รู้สิ่งใดเลยนะ เรา ปฏิบัติไปโดยที่ไม่มีสิ่งใดหลอกลวง ไม่มีสิ่งใดเป็นสัญญาจะชักจูงใจให้เราลุ่มหลงไป เราพุทธโธ ของเรา สิ่งที่เราสัมผัส เราฟังคติธรรมจากครูบาอาจารย์บอกว่า “สมาธิมันมีความสุข สมาธิมัน แปลกประหลาดมหัศจรรย์” เพราะจิตที่มีกำลังมันจะรู้เรื่องสิ่งแปลกๆ ถ้าคนที่มีการจิตนิสัย

ถ้าคนไม่มีการจิตนิสัยมันก็สงบ สงบของมันไปตามความสงบนั้นโดยที่ไม่รู้สิ่งใด แต่มันรู้ได้ ถึงความสงบนั้น มันรู้ถึงความรุ่มเย็นอย่างนั้น มันก็แปลกประหลาด แปลกประหลาดมหัศจรรย์ ว่า “ทำไมคนผู้นั้นเขาเป็นอย่างนั้น ทำไมเราไม่เป็นเหมือนเขา แล้วที่เราสงบมานี้มันจะเป็นสมาธิ ไหม เป็นสมาธิไหม” เรามีกำลังใหม่ละ ถ้าเป็นสมาธิแล้ว เรายำพึงสิ เราน้อมไปพิจารณา ถ้า พิจารณานะ ถ้าเป็นสัมมาสมาธิมันจะมีกำลังของมัน มันจะแยกแยะของมัน มันแยกแยะสิ่งใด แยกแยะ หมายความว่า สงสัยสิ่งใด พิจารณาแล้วมันจะปล่อย มันจะเข้าใจหมดเลย

แต่พอสมาธิมันอ่อนลง เห็นไหม คิดสิ่งใดนี่ก็สิ่งใดมันไม่ไปแล้ว มันติดขัดแล้ว ต้อง กลับมา กลับมาทำความสงบใจแค่นี้เอง แค่นี้หมายความว่าถ้ามันสงบแล้วถ้ารักษาไม่เป็นมันก็ เสื่อมเป็นธรรมดา พอเสื่อมเป็นธรรมดาแล้ว เราจะเดินหน้าต่อไปอย่างไร คำว่า “เราจะเดินหน้า

ต่อไปนะ” ถ้าเราไม่ประพฤติปฏิบัติหรือเราไม่หาทรัพย์ อริยทรัพย์ให้หัวใจของเรา เราจะเวียนว่ายตายเกิดอยู่อย่างนี้

ในชีวิตของเราเนะ เราก็ล้มลุกคลุกคลานมาพอแรงแล้ว ในชีวิตของเรา เห็นใหม่ ชีวิตของคนคนหนึ่งมันมีความรุ่งเรือง มันมีความเฉา มันเป็นเรื่องธรรมดา โลกนี้เป็นสิ่งโลกอนิจจัง ไม่มีสิ่งใดมันจะเสื่อมมันจะท้อแท้ไปตลอด หรือมันจะเจริญรุ่งเรืองไปตลอด มันเป็นเรื่องอนิจจัง **สิ่งที่** เป็นอนิจจัง สิ่งใดเป็นอนิจจัง สิ่งนั้นเป็นทุกข์ สิ่งใดเป็นทุกข์ สิ่งนั้นเป็นอนัตตา มันแปรสภาพของมันอยู่อย่างนั้น

แล้วชีวิตของเรามันก็เหมือนสวะ เหมือนกับขยะ ที่มันต้องล่องลอยไปกับวัฏฏะ ที่มันล่องลอยไปโดยพญามารที่มันจะชักจูงไปอย่างนั้น เดี่ยวดี เดี่ยวร้าย เดี่ยวปฏิบัติ พอเสื่อมแล้วก็เลิกไป พอออกไปนะ ไปอยู่กับโลก ทุกข์ก็กลับมาปฏิบัติใหม่ มันจะอยู่อย่างนี้เพราะเราไม่จริงไม่จัง เพราะเราไม่มั่นคงของเรา

ถ้าเราจริงเราจังนะ เราปฏิบัติของเราต่อเนื่องไป ชีวิตทางโลกกับชีวิตทางเราปฏิบัติมันก็เหมือนกันทั้งนั้น ชีวิตมันก็มีเท่านี้ ถ้าชีวิตมีเท่านี้ สิ่งที่เราตั้งใจของเรา เราพยายามทำของเรา ถ้าทำของเราเนะ กิลเลสมันไม่ฟุ้งกระจายไป

ถ้าเวลาจิตใจมันเสื่อมนะ เวลากิลเลสมันฟุ้งกระจายไป มันคิดร้อยแปดแล้ว มันคิดไปได้ทั้งนั้นนะว่า ถ้าเราทำสิ่งใดจะประสบความสำเร็จทั้งหมด มันพยายามจะดึงจิตของเราให้ออกไปจากปัจจุบันนี้ ปัจจุบันคือเรามีสติ ปัจจุบันคือจิตมันเด่นชัด คำว่า “เด่นชัด” คือว่าถ้าเรากำหนดพุทโธ มันก็พุทโธได้ ถ้าเราใช้ปัญญาอบรมสมาธิ เราก็ใช้ปัญญาอบรมสมาธิได้ เพราะจิตมันเด่นชัด

แต่ถ้าคนที่ยังไม่ประพฤติปฏิบัติเขาไม่เข้าใจอะไรเลย ความคิด อะไรเป็นจิต อะไรเป็นใจ อะไรเป็นการปฏิบัติ อะไรเป็นกาย เขาได้แต่ชื่อมา เวลาเขาได้แต่ชื่อมา นี่พระไตรปิฎกเคลื่อนที่

แต่ถ้าเราฝึกหัดของเรา เห็นใหม่ สิ่งทีองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพุทธพจน์ที่สอนไว้ถูกต้อง แต่ถูกต้องนี้ท่านวางแนวทางไว้ แต่จริตนิสัยของคนอยู่ที่ชอบสิ่งใด ถนัดสิ่งใด ให้ทำอย่างนั้น ถ้าถนัดสิ่งใด เราเชื่อมั่นของเรา เราถึงกำหนดพุทโธของเรา ใช้ปัญญาอบรมสมาธิของเรา ถ้าเราทำได้จริงขึ้นมา จิตมันจะสงบเข้ามา ถ้าจิตมันสงบเข้ามาแล้วถ้ามันมีกำลัง เราจะเดินหน้าต่อเนื่องกันไป แต่เวลาถ้ากิลเลสมันฟุ้งกระจายไป เราศึกษาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาแล้วเราก็ดีความอยู่อย่างนั้น ทางโลกบอกว่า พระไตรปิฎกเคลื่อนที่นะ

แต่ในเมื่อสังคมในการประพฤติปฏิบัติ ครูบาอาจารย์ของท่านพยายาม ประพฤติปฏิบัติให้สังคมเชื่อว่า มรรคผลมันมีจริง ผู้ใดปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรมจะมี

**คุณธรรมจริง ถ้ามีคุณธรรมจริง สิ่งนี้เป็นเพราะครูบาอาจารย์ท่านปฏิบัติมาให้สังคม
เขายอมรับ ให้สังคมเขาเชื่อถือ ให้สังคมคือสัตว์โลกให้มีความมูมานะในการประพฤติ
ปฏิบัติ**

พอสังคมเขาเชื่อถือ สิ่งที่เราปฏิบัติเราก็ปฏิบัติแบบโลกๆ ใ ปฏิบัติฟุ้งกระจายไปหมด
ด้วยพญามาร ด้วยกิเลสมันทำให้ฟุ้งกระจายไป ฟุ้งกระจายไปคือท่องบ่น พูดได้ชัดเจน พูดได้
ชัดเจนมันเป็นโลกีย์ปัญญา มันไม่ลงสู่สัจจะ เพราะมันไม่มีสัมมาสมาธิ เพราะจิตใจมันไม่มั่นคง
จิตใจมันไม่แข็งแรง ถ้าจิตใจไม่แข็งแรงขึ้นมา สิ่งนี้ เห็นใหม่ ทั้ๆ ที่เราอยากปฏิบัตินะ ถ้าผู้ที่
ปฏิบัติแล้วมีสติปัญญายอมรับความเป็นจริง ถ้าสิ่งใดที่ปฏิบัติแล้วมันไม่พัฒนา ไม่ก้าวหน้า
เหมือนกับหลวงปู่มั่น

หลวงปู่มั่นท่านปฏิบัติครั้งแรกๆ เห็นใหม่ พอจิตท่านสงบแล้ว ท่านพยายามพิจารณา
กายออกมาแล้วมันไม่ก้าวหน้า ท่านก็มาพิจารณาของท่านเองว่า “มันทำไมถึงเป็นแบบนี้ จน
ท่านรู้ได้ขึ้นมาเองว่า ท่านเคยปรารถนาพระโพธิสัตว์ ท่านเคยปรารถนาพุทธภูมิ ท่านถึงได้ทำ
ความสงบของใจเข้ามาให้ละเอียดลึกซึ้งเข้ามา แล้วไปลากันในสมาธิ” มันไม่ใช่ลาแบบที่เราทำ
กันนี้หรอก มันไปลากันในสมาธิด้วยสติปัญญาว่า ละแล้ว วางแล้ว

“ถ้าประพฤติปฏิบัติไปเป็นพุทธภูมิ ถึงที่สุดแล้วก็ไปเป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธ
เจ้าข้างหน้า แต่ระยะทางยังอีกยาวไกลนัก แต่ถ้าเรามีสติปัญญา เราประพฤติปฏิบัติเดี๋ยวนี้ ถ้า
มันสิ้นสุดที่นี้เราก็เป็นพระอรหันต์เหมือนกัน องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นพระอรหันต์
แต่ด้วยอำนาจวาสนาบารมีการสร้างมา การสร้างมา เห็นใหม่ การสร้างอำนาจวาสนามาเป็น
พระอรหันต์เหมือนกัน แต่อำนาจวาสนาบารมีแตกต่างกันมหาศาล แต่ถ้าเราประพฤติปฏิบัติ
เดี๋ยวนี้ ปฏิบัติที่นี้ ถ้าสิ้นสุดก็เป็นพระอรหันต์เหมือนกัน” ท่านถึงลาถึงละแล้วพยายามชวนชวาย
ของท่าน

นี่ยกให้เห็นว่า ถ้าคนที่ปฏิบัติแล้วมันจะไปได้หรือไปไม่ได้ มันรู้ ถ้ามันไม่หลง ถ้าคำว่า
“หลง” หลงก็ล้มลุกคลุกคลาน แต่ผู้ที่กิเลสมันฟุ้งกระจายแล้วให้พญามารครอบงำ มันรู้ๆ อยู่
เพราะว่าถ้าพิจารณาแล้วมันเป็นอะไร ที่บอกกิเลสมันฟุ้งกระจายไป เวลาคิดไป แจกแจงธรรมะ
ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไป เป็นพระไตรปิฎกเคลื่อนที่ มันรู้อะไร มันเข้าใจอะไร มัน
ได้ถอดถอนอะไร มันได้เห็นชัด เห็นกิเลสตัวจริงเป็นอย่างไร มันได้รู้ได้เห็นใหม่ มันได้รู้ได้เห็น

ถ้าไม่รู้ไม่เห็นมันก็ต้องได้คิดแล้วว่า “มันเป็นจริงหรือเปล่า มันเป็นจริงหรือเปล่า” ถ้ามัน
ไม่เป็นจริง ทำไม่ไม่แสวงหา ทำไม่ไม่ชวนชวาย หรือทดสอบว่าสิ่งที่เป็นจริงมันมีอยู่บ้างไหม มัน
ต้องคิดไง ถ้าคนคิดได้ เห็นใหม่ ไม่หลง

ถ้าหลง หลงอยู่ในสังคมก็เรื่องหนึ่ง แต่ถ้าวิมูถภาวะจิตใจที่อ่อนแอเขาก็ชักนำของเขากัน

ไป อยู่ทีกระแสรังคมจะชักจูงไป ถ้าชักจูงไปนะ เราก็เชื่อของเราแบบนั้น มันก็เป็นแค่ปฏิบัติเป็นพิธี ไปไหนก็ปฏิบัติเป็นพิธีนะ ไปไหนก็ต้องมีพิธีกรรมเพื่อให้ศักดิ์สิทธิ์

แต่เวลาครูบาอาจารย์ของท่านประพฤติปฏิบัติ ท่านเอาจริงเอาจังนะ หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น ท่านอยู่ในป่าในเขา ท่านพยายามเอาใจของท่านให้ได้ แล้วก็วางข้อวัตรไว้ เวลาเรานักปฏิบัติ “สายหลวงปู่มั่น สายหลวงปู่มั่น” สายหลวงปู่มั่นต้องเอาใจของตัวเองไว้ในอำนาจของเรา แล้วฝึกหัดใช้ปัญญาไป ถ้าเอาใจไว้ในอำนาจของเรา มันไม่ฟุ้งกระจายออกไป ถ้ากิเลส มันไม่ฟุ้งกระจาย เห็นไหม

ดูสิ กิเลสมันฟุ้งกระจายมันยึด ๓ โลกธาตุนะ อย่างว่าแต่โลกนี้ที่มันจะยึดครองเลย มันยึดครอง ๓ โลกธาตุ อยากเป็นเทวดา เป็นอินทร์ เป็นพรหม ความรู้เราเหนือเขาไปหมดละ มันฟุ้งกระจายไป ๓ โลกธาตุ แต่ถ้าเราพยายามทำความสงบของใจเข้ามา ไม่ให้มันฟุ้งกระจายไปทำลายใคร ไม่ให้มันฟุ้งกระจายไปยึดมันถือมันสิ่งใด

พุทธะ พุทธโธ พุทธะ ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน พยายามทำความสงบของใจเข้ามา ถ้าใจสงบเข้ามา คือมันปล่อยวางเข้ามา ไม่ให้ฟุ้งกระจายออกไป จิตเป็นหนึ่ง จิตเป็นหนึ่ง มันมีกำลังนะ ถ้าจิตเป็นหนึ่งมีกำลังนะ เราพยายามฝึกหัดใช้ ครูบาอาจารย์ท่านบอกว่าการภาวนาเป็น ถ้ามันออกฝึกหัดใช้ปัญญา ถ้าภาวนาเป็นมันจะก้าวเดินได้ ระวัง สมณะกับวิปัสสนา

ถ้าเรายังปฏิบัติไม่เป็น เขาบอก “สมณะมันไม่เป็นประโยชน์ แต่พุทธโธหรือใช้ปัญญาอบรมสมาธิมันจะเป็นสมณะ เราใช้ปัญญากันไปเลย เห็นไหม ปัญญาเนี่ย ปัญญาอย่างนี้เป็นวิปัสสนาเป็นการปฏิบัติในแนวทางสติปัฏฐาน ๔”

อันนั้นกิเลสฟุ้งกระจายไปทั่ว มันมีกิเลสไง เวลาพูดถึงธรรม ก็ธรรมะขององค์-สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระพุทธพจน์ พุทธธรรมะนี้แหละ แต่มันมีกิเลสบวกเข้าไปตลอด มันมีกิเลสมันมีความเห็นของตน มันมีความเห็นของตน ทั้งคาดว่าจะรู้มันก็ไม่รู้ ทั้งเราไม่รู้ทำไมพูดได้ เอ้า ! พูดได้ก็พูดธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไง นี่ท่องให้ชินปาก ท่องให้ชินปาก พูดได้ทั้งนั้น แต่ต้องทบทวนตลอดนะ ทบทวนตลอด เพราะว่ายิ่งพูดไปแล้วๆ มันสับสน

ถ้ามันมีสติปัญญานะ มันเทียบเคียงเข้ามา ถ้ากิเลสมันฟุ้งกระจายมันเป็นแบบนั้น แล้วเวลาพระกรรมฐานสายหลวงปู่มั่นให้กำหนดพุทธโธ ให้ใช้ปัญญาอบรมสมาธิ แล้วมันเป็นสมณะ “ทำไปทำไม?” ถ้าทำไปทำไม ก็ใช้ไฉน ใช้ไฉนขัดแย้งกัน นี่กิเลสมันฟุ้งกระจายไป

แต่ถ้าความเป็นจริง เห็นไหม ถ้าไม่มีสมณะ ไม่มีคุณสมบัติของมันฟุ้งกระจายไป มันเป็นกิเลสทั้งนั้น แล้วเวลาเราใช้ปัญญาอบรมสมาธิหรือกำหนดพุทธโธ ถ้ามันจะสงบระงับเข้ามา

มันสงบอย่างไร ถ้ามันสงบเข้ามา ขณิกสมาธิ อุปจารสมาธิ อัปปนาสมาธิ เวลาสงบเข้ามา สงบเข้ามา ถ้ามันสงบได้แล้วทำงานเป็นไหม ถ้ามันทำงานไม่ได้ ล้มลุกคลุกคลานก็บอกว่า “เราก็ปฏิบัติมา เมื่อไหร่มันจะฝึกหัดใช้ปัญญา”

ปัญญาก็ปัญญาอบรมสมาธิ มันมีของมันอยู่แล้ว ปัญญาเวลาในการทำงาน มันต้องมีสติมีปัญญา ในการรักษาศีลก็ต้องมีสติต้องมีปัญญา ในการประพฤติปฏิบัติก็ต้องมีสติมีปัญญา ปัญญาในการรักษาใจให้กำหนดพุทโธก็ต้องใช้ปัญญา ปัญญาตรงไหน

ปัญญาที่ว่ามันโล่ ปัญญาต่อต้านกับพญามารที่มันจะฟุ้งกระจายออกไป เห็นไหม พุทโธแล้วไม่ได้ พุทโธแล้วไม่เป็นไป ทำไมครูบาอาจารย์ท่านทำได้ ทำไมคนอื่นทำสมาธิได้ ถ้าทำสมาธิได้ เห็นไหม มันจะเป็นความจริงขึ้นมาเพราะจิตมันจริง ถ้าจิตมันจริงแล้วฝึกหัดนะ ฝึกหัดถ้ามีสมถะแล้วมันจะวิปัสสนา ถ้าไม่มีสมาธิมันจะมีปัญญาได้อย่างไร

สมาธิคือสมถะ เวลาวิปัสสนาคือปัญญา ถ้ามีปัญญานะ มันมีปัญญา งานชอบ เพียรชอบ มันก็จะชอบธรรมชาติของมัน ถ้าชอบธรรม เห็นไหม พอจิตสงบแล้วมันมีความสุข มีความสงบ มีความระงับ บอกว่า “พุทฺธ ธรรม สงฆ์รวมเป็นหนึ่งเดียวๆ” หนึ่งเดียวก็เป็นสมาธิก็ได้ พอเป็นสมาธิ ฝึกหัดใช้ ถ้าฝึกหัดใช้ จำฟังไป แม้แต่จิตยังไม่เป็นสมาธิ เวลาเราจะใช้ปัญญาอบรมสมาธิ เราตรึกเรื่องกายมันก็เป็นเรื่องการตรึกในกาย เห็นไหม กายนอก กายใน

พอเวลาพระเราไปเที่ยวป่าช้าๆ จิตไม่สงบแล้วไปเที่ยวป่าช้า ไปเที่ยวป่าช้า ไปเที่ยวป่าช้า ก็เพื่อเอาความกลัวมาข่ม ข่มไฉ้ความฟุ้งซ่าน ไปเที่ยวป่าช้าๆ ไปดูภายนอก ถ้าจิตมันสงบแล้วไปเที่ยวป่าช้า เวลามันเห็นภาพนั้นแล้วหลับตาแล้วเห็นภาพนั้นใหม่ ถ้าหลับตาแล้วเห็นภาพนั้น เห็นไหม นี่ไปเที่ยวป่าช้าเพื่อความสงบระงับ ถ้าจิตมันสงบระงับแล้ว ถ้าจิตมันสงบไปเที่ยวป่าช้าไปเห็นภาพนั้นแล้วหลับตา หลับตา นี่ไง เห็นกายไป

ถ้าเป็นกายในขึ้นมามันใช้ปัญญามันจะแยกแยะขึ้นไป มันจะเกิดปัญญาแล้ว ปัญญาอย่างนี้เขาเรียกว่าภาวนามยปัญญา ปัญญาเกิดจากการภาวนา ปัญญาไม่ใช่เกิดจากการท่องจำ ปัญญาไม่ได้เกิดจากไปค้นคว้าอยู่ในพระไตรปิฎก ถ้าในพระไตรปิฎก พุทธพจน์ก็สาธุ นี่เป็นธรรมวินัย เป็นศาสดาของเรา สั่งสอนมา แล้วเราศึกษามาเพื่อเป็นแนวทาง ถ้าแนวทางเราปฏิบัติขึ้นมา เห็นไหม ถ้ามันปฏิบัติขึ้นมามันเห็นกายแล้วมันพิจารณาได้เพราะมีสมถะ เพราะมีสมถะเพราะจิตมันจริง จิตมันรู้จริงเห็นจริงของมัน มันถึงเป็นวิปัสสนา

ถ้าวิปัสสนา เห็นไหม ระหว่างถ้าวิปัสสนามันก้าวไป สิ่งนี้ครูบาอาจารย์ท่านบอกฝึกหัดภาวนาเป็น ภาวนาเป็นเพราะอะไร ภาวนาเป็นเพราะมันมีสองเท้า เท้าซ้ายและเท้าขวาก้าวเดินไปได้ ภาวนาเป็นคือจิตใจมันจะก้าวเดินไป ก้าวเดินไป จิตใจมันจะก้าวเดินไปไหน จิตใจจะก้าวเดินเพื่อพัฒนาไป

ถ้าจิตใจมันก้าวเดิน เห็นใหม่ ถ้าทำความสงบของใจ ใจก็สงบระงับมีความสุข แล้วมีความสุข สุขในสมณะ สุขในสัมมาสมาธิ ถ้าฝึกหัดใช้ปัญญาเป็น เห็นใหม่ มันจะก้าวไปสู่ วิปัสสนา ถ้าวิปัสสนาปัญญามันเกิดขึ้น ถ้าปัญญามันเกิดขึ้น มันแยกแยะ มันเกิดขึ้น เวลาพิจารณาแล้วถ้ามีกำลังเวลามันปล่อย เวลามันปล่อย เห็นใหม่ มันปล่อยมันเทียบเคียงได้ไง

คนเราเนี่ยนะ ปัจจัยตัดัง สันทิฏฐิโก เวลามันมีความสุขสงบระงับมีความสุข เราก็รู้ว่ามีความสุข แต่เวลามันคลายตัวออกมา ความสุขนั้นมันหายไปไหน ถ้าความสุขมันหายไป เราอยากจะมีความสุข เราต้องชวนชวาย เราพยายามทำความสงบของใจเข้ามาให้มันสงบระงับมากขึ้น จนชำนาญในวิธี ชำนาญในการรักษา ความสุขนั้นมันก็จะมั่นคง ความสุขนั้นจะอยู่กับเรา แต่ความสุขนี้เวลามันออกมา ออกมาโดยปกติ มันก็ไม่มีอะไร ไม่มีสิ่งใดเป็นประโยชน์ เพราะเป็นปุถุชน

แต่เวลาจิตมันสงบแล้วถ้ามันเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรม ตามความเป็นจริง มันจับของมันได้ ถ้าจับของมันได้ ฝึกหัดใช้ปัญญา วิปัสสนามันจะเกิดขึ้น ปัญญามันเกิดจาก สัมมาสมาธิ ปัญญาเกิดจากจิต เวลาจิตเป็นสัมมาสมาธิมันไม่ฟุ้งกระจายออกไปมันก็มี ความสุขของมัน สุขอย่างนี้สุขของสมาธิ สุขของสมณะ เขาบอก “มันจะติดสุข มันจะติดสุข” ติดสุขก็มันหลง มันหลงว่าพุทธ ธรรม สงฆ์ รวมเป็นหนึ่งเดียว มันก็ว่าหลง ก็เป็นสมาธิ เป็นสมณะ มันจะพุทธ ธรรม สงฆ์ ได้อย่างไร มันเป็นปุถุชนอยู่ มันจะเอาสงฆ์มาจากไหน

แต่เวลาพุทธ ธรรม สงฆ์รวมเป็นหนึ่งเดียวเป็นสมณะแต่มีสติ มีสติมีปัญญา ไน้มรำพึงไป ชวนชวายไปให้จิตออกฝึกหัดใช้ปัญญา พอออกฝึกหัดจับ เห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรม ตามความเป็นจริง ใช้ปัญญาแยกแยะของมันไปนะ นี่ปัญญามันเกิดขึ้น พอปัญญามันเกิดขึ้นนะ เวลามันพิจารณาจนมันปล่อยวาง พอมันปล่อยวาง เวลามันปล่อยวาง ปล่อยวางอะไร ปล่อยวางสักกายทิฏฐิ ปล่อยวางความเห็นผิด ปล่อยวางตะกอนในใจ ปล่อยวางสังโยชน์ที่มันยึดมั่น ถือมั่นของมัน เห็นใหม่ มันปล่อยวาง พอมันคลายตัวออกมานี้ทำไมจิตใจมันเบาขึ้นมา เวลาเป็น สัมมาสมาธิมันก็ปลอดภัยโปร่งอยู่แล้ว ใช้นี้มันเบา มันโล่งมันโถง เห็นใหม่ ถ้าภาวนาเป็นมันเป็นแบบนี้ ถ้ามันเป็นแบบนี้ สิ่งที่เป็นแบบนี้ถ้าเราฝึกหัดได้ ฝึกหัดได้เราก็พยายามปฏิบัติต่อเนื่องไป ต่อเนื่องไป นี้รักษาความสงบของใจ

ฉะนั้น เวลานั้นปฏิบัติถึงต้องการเวลา ต้องการความสงบ ต้องการสิ่งที่เป็นสัปปายะ สัปปายะเพื่อฝึกหัดใจ งานของใจๆ นะ งานของทางโลกอาบเหงื่อต่างน้ำเพื่อทำหน้าที่การงานของเรา ถ้าเป็นวิชาชีพเราทำมาเพื่อปัจจัยเครื่องอาศัย ผู้ที่เขาบริหารจัดการของเขา เขาบริหารจัดการของเขาอย่างนั้น เวลาแก่เฒ่าขึ้นมาเกษียณแล้ว เกษียณแล้วก็ดูแล แก่เฒ่าแล้วก็ยังมาดูแลลูกหลานของเราไป นี้เพื่อชีวิตมันคลาย

ก็โลกเขาเป็นแบบนั้น แต่เวลาเรานักปฏิบัติ เห็นใหม่ ถึงจะเด็กน้อย ถึงจะผู้เฒ่าผู้แก่ นี่
 กิริยาของใจ ความรู้สึกนี่ก็คิดเราจะเรียบเรียง เห็นใหม่ ดุสิต ทางโลกเวลาเขาเรียบเรียงระบบ
 ความคิดของเขา เขาว่าเขามีสติปัญญา เรียบเรียงระบบความคิด ผึกหัดใช้ระบบความคิด
 ควบคุมดูแลความคิดเพื่อความเรียบร้อย เพื่อความดีงามของเขา

แต่ของเรา เวลาเราทำความเข้าใจ พุทโธ พุทโธนี่เราบังคับเลย ถ้าเรียบเรียงระบบ
 ความคิด มันก็เรื่องถ้ากิลเลสมันพอใจมันก็ทำ ก็มันเห็นประโยชน์ ประโยชน์ว่าถ้าเราเรียบเรียง
 ระบบความคิด คือเราเอาทางวิชาการต่างๆ เรียบเรียงระบบความคิด แล้วเอาระบบความคิดนี้
 มาเป็นวิชาชีพ เอาระบบความคิดนี้มาเป็นที่แสดงออกได้อย่างหยาบ อย่างกลาง อย่าง
 ละเอียด นี่ระบบความคิด นั้นเพราะเป็นวิชาชีพเพราะมันไม่ได้สะท้อนกิลเลส เห็นใหม่ กิลเลสมันก็
 พอใจให้ทำ

แต่เวลาเราจะเข้าเผชิญหน้ากับมัน เรากำหนดพุทโธ เราใช้ปัญญาอบรมสมาธิเข้าไป เรา
 ไม่ใช่เราเรียบเรียงระบบความคิด นี่เป็นกิริยาของใจ คือการทำงานของใจ คือความคิด ความคิด
 มันทำงาน การทำงานของมันนะ การทำงานของความคิด เห็นใหม่ ดุสิต ความคิดมันทำงาน
 อย่างไร เรามีสติปัญญาเท่าทันกับความคิด เพราะปัญญาอบรมสมาธินี้ มันปัญญา ปัญญาที่ไล่
 ต้อนความคิด ปัญญา มันก็แยกแยะความคิดว่า มันคิดเรื่องอะไร มันคิดดีหรือคิดชั่วสิ่งใด

นี่มันไม่ใช่เรียบเรียงระบบความคิด มันเป็นตัวมันเลย ถ้ามันเป็นตัวมันแล้ว มันสลัดทิ้ง
 มัน ปล่อยวางความคิด มันปล่อยวางความคิดมันถึงเป็น เห็นใหม่ ดุสิต ชาติรู้ ผู้รู้ สิ่งให้ถูกรู้คือ
 ความคิด มันส่วยอารมณ์ มันตอบสนองกันมันถึงมีความคิด แล้วสติปัญญาเราเข้าไปรู้ทัน มัน
 ปล่อยความคิด มันปล่อยรูป ปล่อยความรู้สึกนึกคิด มันปล่อยแล้วมันเหลืออะไร มันปล่อยแล้ว
 มันเหลืออะไร นี่สัมมาสมาธิ มันถึงไม่ใช่เรียบเรียงระบบความคิด

งานในการภาวนามันเป็นเรื่องของใจ เรื่องของนามธรรม นั่งเฉยๆ ก็นั่งสมาธินี้ นั่งสมาธิ
 ทำไม่เหนื่อย นั่งสมาธินะ เวลามันฝึกหัดใช้ปัญญาปัญญา มันออกไป มันต่อสู้กัน โอ! มันหมุน
 ตีวๆ ปัญญามันวงจรของมัน มันทำงานของมันเต็มที่ เวลาถ้าจิตมันสงบแล้วถ้ามันจับกาย จับ
 เวทนา จับจิต จับธรรมได้แล้วมันใช้ปัญญาไป มันหมุน นี่ธัมมจักข

นี่ไง เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแสดงธัมมจักข แสดงธัมมจักข ใจ เทวเม
ภิกขเว ทางสองส่วนไม่ควรเสพ นี่ทางสองส่วนไง ถ้ามันคิดโดยธรรม เห็นใหม่ กามสุขัลลิกานุ
 โยคมันมีความสุขมีความพอใจ แต่คิดโดยกิลเลส เห็นใหม่ อตตกิลมถานุโยค นี่ไง ฟุ้งกระจายๆ
 ไป กิลเลสมันฟุ้งกระจายไปตลอด มันครอบงำหัวใจแล้วมันจุดมันลากไป แล้วเราทำของเรามันไม่
 เป็นความจริงของเรา

นี่มันขมิมาปฏิบัติทาความสมดุๆ ไม่ตกไปทั้งอตตกิลมถานุโยค กามสุขัลลิกานุโยค เวลา

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ายืนยันเลย เทศน์ธัมมจักขุ เทศน์ธัมมจักขุ แล้วความสมดุลง
สมดุลงตรงไหนละ สมดุลงอย่างไรละ ถ้ามันไม่สมดุลงมันก็ฟุ้งกระจายไปโดยกิเลส โดยกำลังของ
มัน ถ้าเรามีสติปัญญา เรายับยั้ง เราตั้งสติของเรา ความสมดุลงของใจ ถ้าใจมันสมดุลงขึ้นมามันก็
ลงสมาธิ แล้วพอลงสมาธิ เวลาเราฝึกหัดใช้ปัญญาขึ้นไป เราฝึกหัดใช้ของเราแล้วนะ มัน
แยกแยะออกไป ถ้ามันสมดุลงมันก็ปล่อย

ถ้ามันไม่สมดุลงละ ไม่สมดุลง สมาธิอ่อนลง สมาธิ กำลังสมาธิไม่พอ ปัญญาที่มันแยกแยะ
แล้วไปมันกำลังไม่พอ ปัญญาที่มันแยกแยะไปมันก็ไม่ปล่อย มันก็ต่อต้านกัน มันภาวนา ใช้
ปัญญาไปแล้วภาวนามยปัญญา เวลามันทำไป พอมันเกิด ถ้าปัญญามันหมุนไป ธรรมจักรมัน
เกิด งานของใจๆ ใจ

งานของใจเพราะอะไร เพราะภาวสวะ ตัวจิตเป็นผู้ที่เวียนว่ายตายเกิด แล้วถ้ามีปัญญา
ขึ้นมา ปัญญามันทวนกระแสกลับเข้าไป ถ้าทวนกระแสกลับเข้าไปอย่างนี้ เห็นไหม สาธุ! เวลาผู้
ที่ปฏิบัติ เห็นไหม ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระไตรปิฎก พุทธพจน์ ไซ้! ไซ้
แน่นอน แล้วถ้าวิภูษิตภาวจะไม่พอ สิ่งนั้นเอามาตรึง เอามาขยายความ นั่นใจ กิเลสมันฟุ้งกระจาย
ไป

แต่เวลาเราเอาความจริงเอาตามความเป็นจริงขึ้นมา มันจะล้มลุกคลุกคลานขึ้นมา พระ
กรรมฐานในสายหลวงปู่มั่น ครูบาอาจารย์ท่านฝึกท่านย่นักย่นาให้ทำความสงบของใจเข้า
มา ให้มันเป็นความจริง เวลาอุปัชฌาย์ อุปัชฌาย์ยกเข้าห่ม เห็นไหม เกสา โลมา นขา ทันทา
ตโจ ย้อนหน้าย้อนหลังให้ได้ความเป็นจริง แล้วย้อนหน้าย้อนหลังเราทำอย่างไร ถ้าท่องอยู่ ๒
วันมันก็เบื่อแล้ว นกแก้วนกขุนทอง

แต่ถ้าเรามีความจริง จิตเรามันสงบเข้ามา เรามีความจริงขึ้นมา ถ้ามีความจริงขึ้นมา
เห็นไหม แล้วมันออกฝึกหัดใช้ปัญญา ออกฝึกหัดใช้ปัญญา นี่สมถกรรมฐาน วิปัสสนากรรมฐาน
สิ่งที่เป็นวิปัสสนากรรมฐานเกิดขึ้น ปัญญามันเกิดขึ้น พอปัญญาเกิดขึ้น จักรมันเกิดขึ้น จักรมัน
หมุนเกิดขึ้น มันหมุนของมันไป แล้วสิ่งที่จักรมันหมุน จักร ธรรมจักรที่เกิดขึ้น ปัญญามันหมุน
ของมัน มันมาจากไหนละ ก็มันมาจากหัวใจใจ

คูสิ โดยถ้ากิเลสมันฟุ้งกระจายไปมันเป็นกงจักร กงจักรนี้ได้ทำความเจ็บช้ำน้ำใจมาไม่
แม้แต่ชาตินี้ กงจักรนี้ได้ทำหัวใจนี้เจ็บช้ำน้ำใจมาทุกภพทุกชาติ ด้วยอำนาจวาสนา ด้วยอำนาจ
วาสนาบารมีเกิดมาเป็นมนุษย์ แล้วเกิดมาพบพระพุทธศาสนา แล้วมีชีวิตท่ามกลางความมั่นคง
ของหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นท่านหรือคั้นมา แล้วท่านวางข้อวัตรปฏิบัติวิธีการที่ประพฤติปฏิบัติ

แล้วเราเกิดเป็นมนุษย์ เห็นไหม กงจักรที่มันทำให้เราเจ็บช้ำน้ำใจมาทุกภพทุกชาติ แต่
เราก็มีอำนาจวาสนาทำคุณงามความดีมาเหมือนกัน เราถึงได้มาเกิดเป็นมนุษย์ เกิดมาพบ

พระพุทธรูปศาสนา แล้วร่วมสมัย ร่วมสมัยกับครูบาอาจารย์ที่ท่านประพฤติปฏิบัติขึ้นมา แล้วร่วมสมัยขึ้นมา เห็นใหม่ ร่วมสมัยแล้ว ผู้ที่วุฒิภาวะอ่อนด้อย ในเมื่อร่วมสมัยขึ้นมา ก็ไปจดไปจำ ไปลุ่มไปหลงกับความรู้สึกนึกคิดด้วยวุฒิภาวะจิตใจที่อ่อนแอ จิตใจที่ไม่มีกำลังพอ เห็นใหม่ ก็เลยเป็นกิเลสฟุ้งกระจาย พุทธธรรมะแต่ไม่เป็นความจริง

แต่เพราะเราจะเป็นความจริงของเรา เรามีสติมีปัญญา สิ่งที่เป็นธรรมในพระไตรปิฎก เป็นพุทธพจน์ก็สาธุ ศึกษา มา สิ่งนี้เป็นสัญญา

คติธรรมของหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น ท่านเทศนาว่า การมา ท่านคอยเตือนเรามา ท่านคอยชักนำเรามา นั่นก็เป็นสมบัติของท่าน แต่เป็นคติธรรมที่ท่านทำได้จริง ท่านทำได้จริงมันมีแนวทางไง ผู้ที่มนุษย์เหมือนกัน สิ่ง หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น ท่านก็เป็นมนุษย์เหมือนกัน ท่านมาบวชในศาสนาเหมือนกัน แล้วท่านก็ชวนชวายเป็นของท่าน

เราเห็นร่องเห็นรอย เห็นใหม่ เราถึงพยายามจะกระทำให้ได้อย่างนั้น ถ้าเราพยายามกระทำให้ได้อย่างนั้น เวลานั้นเกิดขึ้นมาจากความเป็นจริงในใจของเรามันถึงเป็นสมบัติของเรา ใจ เพราะถ้ามันฟุ้งกระจายไปมันก็เป็นเรื่องกิเลส ถ้าเรามีสติมีปัญญา สติธรรม ปัญญาธรรม สติธรรม ปัญญาธรรม มันก็เป็นมรรค สิ่งที่เป็นธรรมวินัยขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกมรรค ๘ นี่สติชอบ งานชอบ เพียรชอบ ระวังชอบ มันเป็นความชอบธรรม

ถ้าเป็นความชอบธรรม เราปฏิบัติแล้วความชอบธรรมมันเกิดจากไหนล่ะ?

มันเกิดจากการกระทำของเรา เกิดจาก เห็นใหม่ จิต ถ้าจิตถ้ามันลุ่มหลง มันคิดของมันไป มันคิดของมันไป ถ้าเราระลึกว่ามันก็เป็นสติขึ้นมา ถ้าเรากำหนดพุทโธมันก็เป็นพุทธานุสติ ถ้ามันปัญญาอบรมสมาธิ ถ้ามันสงบระงับเข้ามามันก็เป็นสมาธิ ถ้าเป็นสมาธิถ้าฝึกหัดใช้ปัญญา มันก็เป็นมรรค มันก็เป็นธรรมจักร ถ้าเป็นธรรมจักร **ญาณ อุทปาทิ วิชชา อุทปาทิ อาโลโก อุทปาทิ** มันเกิดญาณ เกิดความหยั่งรู้ เกิดความเป็นจริง เกิดความเป็นจริง เห็นใหม่ มันเป็นธรรม

สังขรณ์เกิดขึ้นมานะ พิจารณาไปมันมหัศจรรย์ เวลาภาวนาไม่เป็นมันก็ล้มลุกคลุกคลานไป แล้วเวลาภาวนาเป็น ภาวนาเป็นเพราะอะไร ภาวนาเป็นเพราะเรามีสติมีปัญญา แล้วพอมีสติมีปัญญาแล้วฝึกหัด มันเกิดขึ้น มันเกิดขึ้นตามเป็นจริงเลย เกิดขึ้นแล้วมันเป็นปัจจุัตตังนะ มันเป็นเกิดขึ้นกับใจของเรา แล้วเอาประสบการณ์นี้ แล้วถ้ามีครูบาอาจารย์นะ ถ้าเราไม่สงสัย เราก็พยายามชวนชวายทำให้มากขึ้น แต่ถ้ามันสงสัย “ทำไมมันเป็นแบบนี้” ถามท่าน! ถามท่าน!

ถ้าถามท่านขึ้นมาแล้วท่านไม่มีประสบการณ์ ท่านพูดไม่ได้ แสดงว่ากิเลสฟุ้งกระจายใน

ใจท่าน ท่านไม่รู้ความจริงเลย ท่านถึงพูดไม่ได้ ถ้าท่านรู้ความจริง ท่านจะบอกเลย เพราะเวลาประพฤติปฏิบัติโดยซื่อสัตย์จริงนะ ปุถุชนคนหนา คนหนาที่ทำสมาธิยาก เพราะเราเป็นปุถุชน เราเป็นคนที่หนา คนหนา ปุถุชนคนหนาคือมันยึดติดรูป รส กลิ่น เสียง เป็นบ่วงของมาร เป็นพวงดอกไม้แห่งมาร มันเป็นเรื่องเดียวกัน กิลเลสเป็นเรา สรรพสิ่งเป็นเรา ความคิดเป็นเรา สมบัติเป็นของเรา นี่คนหนา

แต่ถ้าเราใช้สติปัญญาแยกแยะของเราด้วยของเราบ่อยครั้งเข้า มันเห็นโทษ เห็นโทษของความคิดเราเอง เห็นโทษจากการกระทำของเราเอง **กมฺมพณฺธุ กมฺมปฏิสสโร** กรรมเป็นเผ่าพันธุ์ กรรมเป็นที่พึ่งอาศัย แล้วมโนกรรม ความคิดก็เป็นกรรม ถ้าความคิดมันคิดแล้วมันน้อยเนื้อต่ำใจ ความคิดต่างๆ มันคิดแล้วมันทอนกำลังใจของเราเอง มันเป็นเรื่องของกรรมทั้งนั้น ถ้าเรามีสติปัญญาแยกแยะอย่างนี้มันเห็นโทษไป พอเห็นโทษ นี่เป็นกัลยาณปุถุชน กัลยาณปุถุชน เพราะมันรู้ว่าความรู้สึกนึกคิดมันเป็นโทษกับเราทั้งนั้น

ถ้าเราใช้ปัญญาอบรมสมาธิ เราใช้พุทโธขึ้นมา ถ้าจิตมันสงบได้เป็นกัลยาณปุถุชน ถ้าฝึกหัด ฝึกหัดจนออกใช้ปัญญาได้ มันจะเป็นวิปัสสนา สมณะกับวิปัสสนาจะก้าวเดินไปพร้อมกันในสมณะมีวิปัสสนา ในวิปัสสนามีสมณะ ในการประพฤติปฏิบัติต้องมีปัญญา ถ้ามีปัญญา คือสมาธิ ปัญญา ถ้ามีปัญญาขึ้นมามันทำสมาธิได้ เพราะด้วยสติด้วยปัญญา พอทำสมาธิได้ด้วยสติด้วยปัญญา แล้วพอฝึกหัด ฝึกหัดให้มันใช้ปัญญา ปัญญาในภาวนามยปัญญา ถ้าภาวนามยปัญญาเกิดขึ้นนี้ภาวนาเป็น

เพราะในวิปัสสนานั้นต้องมีสมณะเป็นพื้นฐาน ในสมณะต้องมีปัญญา ปัญญาที่มันพิจารณาไปแล้วมันจะเกิดปัญญาขึ้นมา เห็นใหม่ มันจะเป็นสังขะ มันจะเป็นธรรมจักรในใจของผู้ที่ปฏิบัติ พอมันเป็นสังขะขึ้นมา มันพิจารณามันต่อเนื่องไป พิจารณาต่อเนื่องกันไป มันจะปล่อย คำว่า “ปล่อย” มันปล่อยเพราะอะไร

มันปล่อยเพราะเป็นธรรมจักร มันปล่อยเพราะมันกิริยาของใจ คืออำนาจวาสนา คือเกิดญาณ เกิดความหยั่งรู้ มันเกิดเพราะอะไร เกิดเพราะมรรค มรรคมันพิจารณาของมัน มันเกิดขึ้นมา กำลังมันเกิด เพราะมันเกิดมรรค เห็นใหม่ มันพิจารณา มันปล่อยๆ มันปล่อยเพราะมรรค เพราะธรรมจักร ปล่อยแล้วปล่อยเล่าๆ บางคนปล่อย บางคนขีปภาปัญญาที่เดียวเป็นพระอรหันต์เลย พิจารณาแล้วมันปล่อย มันขาด ขาดก็เป็นไสดาบัน

ถ้ามันขาดนะ ดุสฺสิ พิจารณาจนมันขาด พอมันขาดจากวุฒิปาฐะจากคนหนาปุถุชน กัลยาณปุถุชน ไสดาปัตติมรรค ไสดาปัตติผล ยกขึ้นสู่สภิกาทาคามีมรรค ถ้ายกขึ้นสู่สภิกาทาคามีมรรคเป็นเพราะอะไร เพราะกิลเลสมันละเอียดขึ้น ความละเอียดของมันละเอียดขึ้น แล้วพิจารณาซ้ำพิจารณาซาก จนถึงที่สุดแล้วเวลามันขาด ขาดก็เป็นสภิกาทาคามีผล

เวลามันยกขึ้น ยกขึ้นสู่อานาคามิมรรค อานาคามิมรรคมันจะไปพิจารณาถอนภพชาติ ภพชาติในกามภพ ภพชาติมันเกิดจากอะไร ภพชาติมันเกิดจากกามราคะ เพราะกามราคะ เพราะจิตใจมันมีกามราคะ มันมีกามฉันทะในตัวมันเองถึงเกิดกามราคะ พิจารณาถอนถอน ถอดถอน กามฉันทะ คือพอใจในตัวมันเอง พอใจในตัวมันเองมันเกิดกามราคะ กามราคะเพราะเป็นเรื่องโลก พิจารณาซ้ำพิจารณาซาก จนถึงที่สุดแล้วเวลามันขาด เป็นอนาคามิผล

ยกขึ้นสู่อรหัตตมรรค ถ้าจับได้ จับภวาสวะ จับภพได้ จับจิตเดิมแท้ได้ จับสิ่งเวียนว้ายตายเกิดได้ จับภวาสวะได้ มันพิจารณาด้วยความละเอียดลึกซึ้ง พิจารณาด้วยปัญญาญาณ ไม่ใช่ปัญญาอย่างขันธ์ ไม่ใช่ปัญญาที่ว่าภาวนาเป็นปัญญาอย่างนั้น พอมันพิจารณาปัญญาญาณถึงที่สุด เวลามันขาด มันขาด มันขาดในตัวมันเอง ทำลายตัวมันเอง มันไม่ได้ขาดแล้วมีสิ่งใดเหลือ พอมันขาดทำลายตัวมันเอง นี้! นี้อรหัตตผล มรรค ๔ ผล ๔ นิพพาน ๑

นี่ไง ถ้าเราภาวนา เราเป็น เราปรึกษาครูบาอาจารย์ของเรา ครูบาอาจารย์ของเรา วุฒิภาวะ การปฏิบัติ จิตใจมันต้องพัฒนามาอย่างนี้ ตั้งแต่ปฐมจนคนหนาภิเลสมันพึงกระจายไป มันครอบงำของมัน แล้วพิจารณาไปจนรักษาขึ้นมาไม่ให้มันพึงกระจายออกไป ให้เป็นสัมมาสมาธิ ให้รวมเป็นหนึ่ง เป็นสิ่งที่สัมมาสมาธิที่มีกำลัง มีกำลังแล้วก้าวเดินขึ้นไปจนจับกาย จับเวทนา จับจิต จับธรรมได้ พิจารณาได้ มันถึงจะก้าวเดินถึงเรียกภาวนาเป็น ภาวนาเป็นมันจะก้าวเดินเป็นขั้นเป็นตอนขึ้นไป

ถ้าเราภาวนาของเรา เราปรึกษาครูบาอาจารย์ได้ ถ้าครูบาอาจารย์ท่านเป็น ท่านฟัง ท่านรู้ว่าจิตดวงนั้นอยู่ในสถานะไหน ผู้ที่ถาม คำถามมันจะฟ้อง ฟ้องว่าจิตของเขาพัฒนาขึ้นมาอย่างน้อยแค่ไหน แล้วมันพัฒนาขึ้นไปเป็นขั้นเป็นตอนขึ้นไป มรรค ๔ ผล ๔ มีครูบาอาจารย์ ถามเลย ถามท่าน ถามท่านเพื่อความมั่นคง เพื่อความเป็นจริงในใจของเรา ในใจของเรา เราไม่ได้ทำด้วยความลบลู่

หลวงตาท่านถามหลวงปู่มั่น ท่านบอกว่า “เราก็มืดของเรา” คือความเห็น คือปฏิบัติไป เริ่มต้นจากกิเลสพึงกระจาย รักษาได้ จิตเป็นหนึ่ง แล้วพิจารณาไปนะ เวลาปฏิบัติไปเป็นขั้นเป็นตอนขึ้นไป มันอีกยาวไกลนะ การปฏิบัติกว่าจะพ้นจากทุกข์ๆ เพราะเวลากิเลส พญามาร มันมีพ่อ ดุสสิ ลูกของพญามารก็ลูกความโลภ ความโกรธ ความหลง นางตัณหา นางอรดีนี่ลูกของมัน แล้วหลานของมันล่ะ ตั้งแต่พ่อมันปู่มัน มันเป็นครอบครัว มันมีความหยาบ ละเอียด แต่ถ้าชิปปาปัญญา มันฆ่าทั้งครอบครัว แต่ของเราเวไนยสัตว์มันต้องพัฒนาเป็นขั้นเป็นตอนขึ้นไป เห็นไหม

ถ้าปฏิบัติมีครูมีอาจารย์ สิ่งนี้เราวัดผลได้ ทั้งวัดผลของเราด้วย วัดผลของครูบา-อาจารย์ ด้วยว่าครูบาอาจารย์ท่านรู้จริงของท่านหรือไม่ ถ้าไม่รู้จริง กิเลสมันก็พึงกระจายไป พุทธธรรมะก็ พุทธธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าใจ แต่เขาจะบอกไม่ได้ เขาจะเรียงลำดับไม่ได้ สิ่ง

ใดก่อน สิ่งใดหลัง สิ่งใดควร สิ่งใดไม่ควร มันมีของมันนะ

ดูสิ การกระทำสิ่งใดก็แล้วแต่ เขาต้องหาวัตถุประสงค์ เขาต้องทำเป็นขั้นเป็นตอนของเขา จนกว่างานเขาจะเสร็จเรียบร้อย นี่ก็เหมือนกัน การประพฤติปฏิบัติให้ถึงที่สุดแห่งทุกข์ มันจะมีความจริงของมัน ความจริงของผู้ที่ประพฤติปฏิบัติ ความจริงในหัวใจนะ เราไม่ให้กิเลสมันพึงกระจายของมันไป กิเลสมันพึงกระจาย แล้วเราเอง เราก็ทุกข์ เราก็ยาก เรามานี้เราก็เพื่อรักษาใจ รักษาเพื่อไม่ให้มันพึงกระจายนะ รักษาไว้เพื่อประโยชน์กับเรา ถ้ามันเป็นประโยชน์จริงมันก็จะได้ความจริง

ถ้ามันเป็นประโยชน์กับกิเลสไง ถ้ากิเลสมันพึงกระจายมันก็ลากเราไป ลากเราให้ล้มลุกคลุกคลาน ลากเรา คิดดูสิ ทำความดีเหมือนกับการทำเหมือง ทำเหมืองเพื่อประโยชน์ของเขา แต่ทำไมเขาทำลายสภาพแวดล้อมทั้งหมด ดูนะ ดูนิวเคลียร์ในสันติและดูนิวเคลียร์ในการเป็นอาวุธดี ถ้าเป็นสันติมันเป็นประโยชน์ แต่เป็นประโยชน์ขนาดไหน เขาก็ต้องดูแลรักษาของเขา รักษาของเขาต้องคอยหมั่นตรวจสอบของเขา ไม่ให้มันเกิดโทษ มันเกิดโทษได้ทั้งนั้นนะ นี่พูดถึงทางโลกนะ

แต่ถ้าทางธรรมมันไม่มีเลย ทางธรรม คำว่า “ไม่มี” คือว่าไม่มีโทษไง ถ้าพิจารณาไปเป็นโสดาบัน เป็นสกิทาคามี เป็นอนาคามี เป็นถึงที่สิ้นสุดแห่งทุกข์ พระอรหันต์ อกุปปธรรมๆ อกุปปธรรมอฐานะที่มันจะกระเทือนใครทั้งสิ้น อฐานะมันไม่มีโทษสิ่งใด ๆ เลย มันมีแต่ความดีทั้งนั้น แต่ความดีอย่างนี้มันจะได้มาด้วยความมูมานะ ด้วยความเป็นจริง แล้วความเป็นจริงไม่ต้องไปดูใคร ไม่ต้องไปเปรียบเทียบกับใคร มันจะเป็นความจริงในใจของเราไง มันจะเป็นความจริงในความมูมานะความอดสาหะของเรา แล้วทำที่นี่ เห็นจริงตามที่นี่

เกิดมาเป็นมนุษย์พบพระพุทธศาสนา แล้วพบครูบาอาจารย์ที่เป็นจริง เราพยายามชวนชวายของเรา โอกาสอย่างนี้ไม่ใช่มีบ่อยๆ หรือก แต่ถ้าเราสายบุญสายกรรม เราเห็นกันทุกวัน มันจะไม่บ่อยได้ไง จนเบื่อซีหน้า แต่ถ้าเวียนว่ายตายเกิดในวิภวัญญะ โอกาสอย่างนี้ไม่มีบ่อยๆ เอวัง